

Vehnäterrierin rotukohtainen jalostuksen tavoiteohjelma

Hyväksytty Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n vuosikokouksessa 19.2.2011.

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 2.5.2011 korjauksin ja kehitystoivein
Korjaukset tehty 1.12.2011

Voimaantuloaika 1.1.2012.

Sisälllys

1 YHTEENVETO	3
2 VEHNÄTERRIERIN TAUSTA	5
2.1 Historia.....	5
2.2. Vehnäterrieri maailmalla	5
2.3. Rodun saapuminen Suomeen	5
2.4 Rodun historia ja kehitys Suomessa	5
3 JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	6
4 RODUN NYKYTILANNE	7
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja	7
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	19
4.3 Terveys ja lisääntyminen	27
4.4 Ulkomuoto.....	35
5 YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN 2007 - 2010 TOTEUTUMISESTA	39
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	39
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	41
6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	43
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	43
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	44
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	47
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	48
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta.....	49
7. LÄHTEET	51
8. LIITTEET	53
Liite 1. Kasvattajaa, koiran kauppaa, yms. koskevat määräykset ja ohjeet.....	53
Liite 2. Tunnetut FN/PNP- ja PLE/PLN –kantajat Suomessa 31.12.2010	54
Liite 3. Vehnäterrierin ERD-ohje	55
Liite 4. E.R.D early renal damage (mikroalbuminuria) -virtsatutkimuslomake.....	56
Liite 5. Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n korvaamat geeniverinäytteen:	57
Liite 6. Yhteenveto jalostussuosituksista	58

1 YHTEENVETO

Vehnäterrieri on vanha irlantilainen rotu, jota on esiintynyt Irlannin eteläisissä osissa maalaistalojen yleiskoirina jo vuosisatojen ajan.

Vehnäterriereitä rekisteröidään nykyisin Suomessa noin 150 -200 yksilöä vuosittain. Rodun kokonaismäärä maassamme lienee noin 1600 koiraa. Rotu pohjautuu kaikkialla samoihin irlantilaisiin kantakoiriin, ja näin ollen vehnäterrierit ovat kaikkialla maailmassa melko läheistä sukua toisilleen. Huomattava osa kotimaisista jalostusyhdistelmistä perustuu tuontiuosten käyttöön. Haasteena on geneettisen monimuotoisuuden säilyttäminen sekä sukusiitosasteen pitäminen alhaisena.

Luonteeltaan vehnäterrierit ovat maassamme ihmisystävällisiä, vilkkaita ja aktiivisia, mutta myös toisaalta kotioloissa rauhallisia. Arkuutta, aggressiivisuutta toisia koiria, joissain tapauksissa myös ihmisiä kohtaan sekä muita luonneongelmia esiintyy jonkin verran. Luonteen merkitystä jalostuksessa onkin pyrittävä korostamaan nykyistä enemmän.

Yleisesti ottaen vehnäterrieri tunnetaan erittäin terveenä ja pitkäikäisenä rotuna, mutta kuten kaikilla roduilla, esiintyy myös vehnäterrierillä perinnöllisiä sairauksia ja vikoja. Perinnöllinen munuaisvika (PNP) on kuolemaan johtava sairaus, joka 1970- ja 1980-luvuilla ilmeni rodussa ahtaana linjasiitoksen seurauksena. Ensimmäiset varmistetut PNP -tapaukset Suomessa ajoittuvat vuoteen 1985, jolloin samasta pentueesta kuoli useita yksilöitä tähän sairauteen. Rotuyhdistys käynnisti valvontaohjelman seuraavana vuonna, ja Suomea voidaankin pitää edelläkävijänä PNP:n vastustamistyössä; uusia tapauksia ei ole ilmennyt vuoden 1994 jälkeen. Uusia ongelmia ilmeni kuitenkin 1990-luvulla Yhdysvalloista tuotujen jalostusyksilöiden myötä. Proteiinikadon (PLE/PLN) vastustamista vaikeuttaa sairauden puhkeaminen suhteellisen myöhäisessä, noin 4-6 vuoden iässä. Proteiinikadon periytyvyydestä ei ole laajasta yhdysvaltalaisesta tutkimusohjelmasta huolimatta edelleenkään varmaa tietoa. Proteiinikatoon sairastuu vuosittain yksittäisiä vehnäterriereitä.

Lonkkanivelen kehityshäiriön (HD) osalta viimeisen kymmenen vuoden aikana kuvatuista vehnäterriereistä on 23 prosentilla tavattu lieviä tai keskivaikeita muutoksia lonkkanivelissä. Kyynärniveltutkimukset ovat yleistyneet merkittävästi viimeisten neljän vuoden aikana. Tutkituista yksilöistä 19 prosentilla on todettu 1 ja 2 -asteen muutoksia kyynärnivelistä. Silmänsairauksista on Suomessa 2000-luvulla tavattu muutamia perinnöllisiä kaihitapauksia. Tämän lisäksi on tavattu vuonna 2011 silmien epämuodostuma ja mikroftalmia -syndroomaa yhdessä pentueessa sekä muutama PRA -tapaus, tosin viimeisin on vuodelta 1991. Vehnäterrierin lisääntyminen sujuu yleensä ongelmitta. Pentueeseen syntyy keskimäärin kuusi pentua.

Rotumääritelmän mukaan vehnäterrieri on yleisvaikutelmaltaan kestävä ja toimielias, lyhytrunkoinen ja hyvärakenteinen koira, joka antaa voimakkaan vaikutelman. Vehnäterrieri ei saa olla liian korkea, eikä liian matalaraajainen. Yksinkertainen karvapeite on yksi rodun erityispiirteistä ja sen tulee aikuisella koiralla olla runsasta ja silkkisen pehmeää ja sen tulee laskeutua eloisana, kiiltävänä ja laineikkaana. Vehnäterrierillä esiintyvien kahden eri karvatyypin väliset erot ovat Suomessa viime vuosina jonkin verran tasaantuneet karvanlaadun yleisen parantumisen johdosta.

Ensimmäinen jalostusohjesääntö hyväksyttiin rotujärjestön vuosikokouksessa jo vuonna 1991, ja sen jälkeen rodullamme on ollut voimassaoleva jalostusohjesääntö tai JTO koko ajan. Rotumme

jalostuksen ohjaus on perustunut koko ajan suosituksiin ja ohjeisiin eikä voimakkaita ohjauskeinoja ole tarvittu. Jäsenkasvattajat noudattavat jalostusohjeita ja -suosituksia hyvin. Myös viimeisin, vuodesta 2007 voimassa ollut jalostuksen tavoiteohjelma on toiminut hyvin, mutta kaipaa pieniä tiukennuksia mm. terveystutkimusten ja yksittäisten jalostusyksilöiden käytön osalta sekä painoarvon lisäämistä luonteen ja käyttäytymisen osa-alueelle.

Sukusiitosasteen suunnan kehitys yhä pienempään vuosittaiseen keskiarvoon on ollut myönteinen viimeisten 15 vuoden aikana. Tavoitearvo 8 % (Compuped 8 polvea) on toistaiseksi saavutettu vain kahtena vuonna. Sukusiitosaste on viimeisen viiden vuoden aikana ollut hieman alle 9 %. Viimeisen kymmenvuotiskauden aikana yhden uroksen jälkeläismäärä ylittää tavoitteeksi asetetun 5 % rajan. Yhä kasvava osuus jalostusyhdistelmistä täyttää jalostusohjesäännön suositukset sekä veri-/virtsatutkimusten että myös silmätarkastusten ja lonkkatutkimusten suhteen. Esiin tulleet kyynärnivelen kasvuhäiriöt puoltavat suositusta kyynärniveltutkimuksesta jalostusyksilöille.

Tavoiteohjelmassa vehnäterrierin rodunjalostuksen visiona on tyypiltään rodunomainen, fyysisesti ja psyykkisesti terve vehnäterrieri, jonka tulee jatkossakin pystyä täyttämään tehtävänsä miellyttävänä seurakoirana ja jonka kanssa voi myös harrastaa monipuolisesti.

Vehnäterrieripopulaatiota koskeva keskeisin jalostustavoite on pitää rodun jalostuspohja mahdollisimman laajana. Tavoitteen saavuttamiseksi vältetään liiallista sukusiitosta sekä "matadorijalostusta" ja pyritään käyttämään yksilöitä tasaisesti mahdollisimman monien sukulinjojen säilyttämiseksi jalostuksessa. Tämän päivän jalostuksella luodaan pohja tulevaisuuden jalostustyölle. Olisi suotavaa, että urosten jalostuskäyttö jakautuisi tasaisesti niiden eliniälle. Vanhempien urosten käyttö olisi suositeltavaa sekä jälkeläisarvioinnin että proteiinikatosairauden näkökulmasta.

Luonnetta koskeva keskeisin jalostustavoite on pyrkimys kasvattaa hyväluonteisia vehnäterriereitä, jotka sopeutuvat hyvin nykypäivän elämään ja soveltuvat monenlaiseen harrastustoimintaan. Tulevaisuudessa vehnäterriereitä olisi pyrittävä luonnekuvaamaan ja –testaamaan laajemmin, jotta voisimme tarkastella rodun luonnetta niiden valossa ja laatia rodun ihanneprofiilin.

Terveiden osalta keskeisin jalostustavoite on pyrkiä säilyttämään tilanne perinnöllisen munuaisvian (PNP) ja silmätauti PRA:n kohdalla ennallaan sekä lisätä kyynärniveldysplasian sekä silmien epämuodostuma ja mikroftalmia – syndrooman (MOA) vastustaminen suosituksiin sekä jatkaa lonkkaniveldysplasian (HD), perinnöllisen kaihin ja proteiinikatosairauksien (PLN/PLE) vastustamista mm. tutkimalla jalostusyksilöt em. sairauksien varalta jatkossakin.

Ulkomuodon osalta keskeisin jalostustavoite on rotumääritelmän mukainen vehnäterrieri.

Tavoiteohjelmassa esitetään keinot tavoitteisiin pääsemiseksi. Näitä ovat mm. jalostussuosituksien, rodun tilanteen seuraaminen tietoja kokoamalla, tilastoimalla ja julkistamalla, kasvattajien ja tuomareiden koulutus, MH-luonnekuvausten järjestäminen sekä kansainvälinen yhteistyö. Lisäksi tarkastellaan rotuun kohdistuvia riskejä sekä esitetään tavoiteohjelman toteutumisen seurantakeinot. Myös kasvattajien vastuu uusien omistajien opastamisessa, pennun hoidossa ja koulutuksessa korostuu.

2 VEHNÄTERRIERIN TAUSTA

2.1 Historia

Vehnäterrieri on vanha irlantilainen rotu, jota on esiintynyt Irlannin eteläisissä osissa maalaistalojen yleiskoirina jo vuosisatojen ajan. Pientilallisilla oli tapana käyttää vehnäterriereitä vahinkoeläinten tappamiseen tai apunaan tilan töissä. Rotua käytettiin pitkään vaativassa työssä mäyrien ja saukkojen metsästyksessä.

Vehnäterrierin historia on jokseenkin hämärän peitossa johtuen sen sukulaisuudesta muihin irlantilaisiin terrierirotuihin; vehnäterrieri on mahdollisesti vanhin näistä neljästä rodusta. "Pehmeäkarvaisista" koirista on olemassa kirjallisia mainintoja, joiden perusteella voidaan olettaa rodun olleen olemassa jo ainakin 200 vuotta. Niukoista todisteista huolimatta nykyisen irlanninterrierin ja vehnäterrierin sukulaisuus näyttää olleen tulosta harkituista jalostuskokeiluista. Vaatimattoman vehnäterrierin tausta lienee siis melko kirjava. Rodun pitkästä historiasta huolimatta Irlannin Kennelklubi hyväksyi sen virallisesti vasta vuonna 1937.

2.2. Vehnäterrieri maailmalla

Vaikka vehnäterrieri on hyväksytty roduksi vasta vuonna 1937, tapahtui varsinainen läpimurto 1970-luvun puolivälin jälkeen, kun rotu sai sertifiointioikeudet Englannissa ja se virallistettiin Yhdysvalloissa. Tämän jälkeen rotu on lyönyt itsensä nopeasti läpi ja se on tänä päivänä hyvin suosittu etenkin Yhdysvalloissa ja Ruotsissa. Rotua esiintyy myös jonkin verran mm. Kanadassa, Euroopassa, Australiassa ja Venäjällä eikä rotu liene nykyään tuntematon missään päin maailmaa. Suomeen ensimmäinen vehnäterrieri tuli vuonna 1963 Irlannista ja ensimmäinen vehnäpentue syntyi vuonna 1965

Rodussa on alkuperäisten irlantilaisten linjojen rinnalle eriytynyt amerikkalaisia ja englantilaisia linjoja. Nämäkin linjat pohjautuvat samoihin alkuperäisiin irlantilaisiin koiriin, ja korkea sisäsiitosaste on rodun ongelmana kaikkialla.

2.3. Rodun saapuminen Suomeen

Suomeen ensimmäinen vehnäterrieri tuli vuonna 1963 Irlannista ja ensimmäinen vehnäpentue syntyi vuonna 1965. Täydennystä tuotettiin 1970-luvulla Ruotsista, Irlannista sekä Englannista. Näitä linjoja löytyy yhä nykypäivän vehnäterriereiden sukutauluista, täydennyksiä on lisäksi tullut monelta suunnalta mm. Yhdysvalloista ja Saksasta.

2.4 Rodun historia ja kehitys Suomessa

Vehnäterrierin kasvatus Suomessa alkoi vuonna 1965 kahden irlannintuonin pentueella. Seuraavalla vuosikymmenellä rekisteröintimäärät nousivat melko tasaisesti kohti vuosikymmenen loppua ylittäen 50 rajan ensi kerran vuonna 1979. Rotu sai uusia kasvattajia ja koiria tuotiin Irlannista, Englannista ja Ruotsista. Vehnäterrieri tunnettiin jo laajemmin 1980-luvulle tultaessa. Vuonna 1985 rekisteröinnit kipusivat jo yli sadan, ja useampi uusi kasvattaja aloitteli toimintaansa. Suomalainen vehnäkanta sai edelleen vahvistusta tuontikoirien myötä aiemmin mainittujen maiden lisäksi nyt myös Yhdysvalloista ja Saksasta. Vehnäterrierin jakautuminen kahteen eri turkkityyppiin oli tuolloin melko selvästi nähtävissä. Viime vuosina eri turkkityyppien väliset erot ovat tasoittuneet karvanlaadun yleisen paranemisen

seurauksena. Rodun suosio vakiintui 1990-luvulla nykyiselle 150 - 190 vuosirekisteröinnin tasolle. Vehnäterrieri oli vuonna 2010 82. suosituin rotu

3 JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Rotujärjestö Kerry- ja vehnäterrierikerho ry on perustettu 1975 ja on ollut rotuharrastava yhdistys Suomen Terrierijärjestön alaisuudessa vuosina 1975 – 1989. Rotujärjestöoikeus on ollut vuodesta 1989 alkaen. Jäsenmäärä oli vuoden 2010 lopussa 1439. Jäsenistöön kuuluu sekä vehnä- että kerrynterriereiden kasvattajia ja omistajia..

Jalostustoimikunnan organisaatio: Vehnäterrierin jalostukseen liittyvästä käytännön työstä vastaa hallituksen nimeämä jalostustoimikunta, johon kuuluu 3 – 5 varsinaista jäsentä sekä 1 – 2 asiantuntijajäsentä. Toimikunnan jäsenten toimikausi on viisi vuotta. Hallitus vahvistaa jalostustoimikunnan sekä pentuvälityksen toimintaohjeet. Jalostustoimikunnan työ painottuu tiedon keräämiseen ja julkaisemiseen sekä kasvattajien, kasvattajiksi aikovien ja urosten omistajien sekä muiden asiasta kiinnostuneiden neuvontaan ja kouluttamiseen.

Jalostustoimikunta ei anna urossuosituksia, mutta käsittelee kasvattajien jalostusneuvontapyynnöt, joissa tulee olla kasvattajan omat urosehdotukset (1-3 kpl). Neuvontapyyntö on tehtävä viimeistään kaksi kuukautta ennen suunniteltua astutusajankohtaa. Jalostustoimikunta kertoo suunnitellun yhdistelmän toteuttamiseen vaikuttavista tekijöistä sekä siihen mahdollisesti sisältyvistä riskeistä. Jalostustoimikunta voi mm. laskea suunnitellun yhdistelmän sukusiitoskertoimen, merkitä sukutauluihin tunnetut sairauksien tai vikojen kantajat sekä kertoa muista mahdollisista jalostustoimikunnan tiedossa olevista seikoista, jotka voivat vaikuttaa suunnitellun yhdistelmän käyttämiseen. Lopullisen päätöksen yhdistelmästä tekee aina kuitenkin kasvattaja, jolla on oikeus valita uros ja joka myös itse kantaa vastuun. Vuosittain käsitellään muutama jalostusneuvontapyyntö sekä lasketaan kymmeniä sukusiitoskertoimia suunnitelluista jalostusyhdistelmistä.

4 RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannetilanteessa jalostuksesta ei suljeta pois enempää kuin 50 % pentueista tai enempää kuin se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 1 rodun keskimääräisellä, kahdella kerrotulla pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen käytetään 40 % rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin 100 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin. (Mäki)

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Suomessa vehnäterrieri on saavuttanut vakaan suosion. Vuosittainen rekisteröintimäärä on keskimäärin 163. Viimeisen kymmenvuotiskauden aikana on syntynyt 248 pentuetta, joissa isänä on ollut 112 eri urosta ja 175 eri narttua. Keskimäärin vuosittain siitokseen on käytetty 20 urosta ja 25 narttua. Kaikkiaan vehnäterriereitä lienee maassamme noin 1600 yksilöä.

Taulukko 1. Rekisteröinnit 1996-2010 (KoiraNet).

Vuosi	Rekisteröinnit	Pentueet	Tuonnit	Kasvattajat	Jal.käytön ikä, uros	Jal.käytön ikä, narttu	sukusiitos% 8 polvea
2010	161	26	8	20	4 v 5kk	3 v 9 kk	8,9
2009	167	24	11	19	4 v 9 kk	4 v	8,9
2008	156	22	11	16	4 v	3 v 8 kk	7,9
2007	193	28	12	22	3 v 10 kk	4 v 1 kk	8,6
2006	139	21	7	16	4 v 3 kk	3 v 5 kk	8,4
2005	134	20	9	17	3 v 2 kk	4 v 2 kk	7,5
2004	166	25	11	19	3 v 5 kk	4 v 4 kk	10,4
2003	192	28	4	23	3 v 9 kk	4 v 3 kk	8,4
2002	191	27	11	22	4 v 5 kk	4 v 8 kk	9,3
2001	155	27	3	20	4 v 8 kk	4 v 8 kk	11,2
2000	150	25	4	19	3 v 9 kk	4 v 4 kk	10,5
1999	143	25	2	23	3 v 6 kk	3 v 10 kk	12
1998	153	23	6	21	3 v 8 kk	4 v 4 kk	10,7
1997	170	34	3	29	3 v 7 kk	4 v 1 kk	12,3
1996	170	30	7	24	4 v 8 kk	4 v 5 kk	13,8

Taulukko 1b. Sukusiitosprosentti CompuPed / 8 sukupolvea.

sukusiitos%	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	yht.
alle 6,2	2	5	10	6	9	9	11	8	7	8	75
6,3-9,4	9	11	7	6	5	4	4	6	9	11	72
9,5-12,4	9	4	3	4	3	2	9	5	4	1	44
12,5-15,9	3	4	6	6	1	4	2	1	1	2	30
16-19,9	3	3	2	2	2	2	1	2	3	4	24
20-24,9	1						1				2
yli 25				1							1
keskiarvo%	11,2	9,3	8,4	10,4	7,5	8,4	8,6	7,9	8,9	8,9	9,0 /248

Sukusiitosaste on parantunut 1990-luvulta lähtien merkittävästi. Vielä 1990-luvun puolivälissä keskimääräinen sukusiitosaste oli lähes 14 , kun se viimeisellä kymmenvuotisjaksolla oli 9 . JTO:n voimassa oleva suositus sukusiitosasteeksi on ollut 8, joka on saavutettu kahtena vuonna. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että keskimääräisen sukusiitosasteen alentaminen yhä tästä on erittäin vaikeaa. Eri sukulinjoja yhdistämällä päästään kyllä yksittäisissä yhdistelmissä alhaisiin kertoimiin, mutta eri sukuisten linjojen rajallisen määrän vuoksi ei ole todennäköistä että vuosittaiset keskiarvot lyhyellä aikavälillä laskisivat nykyisestä.

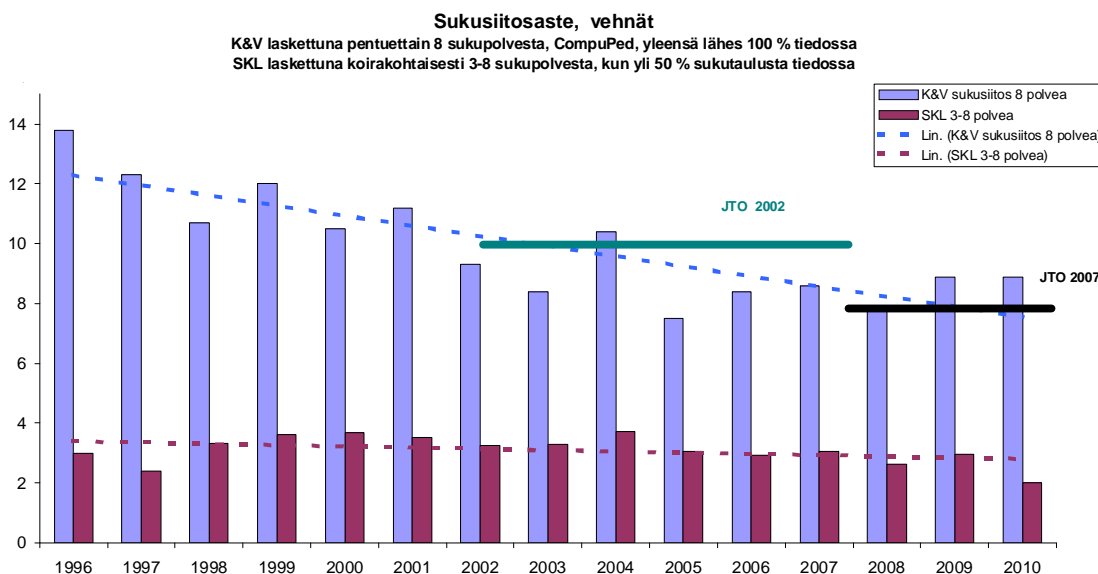
Kerry- ja vehnäterrierikerho on jo toistakymmentä vuotta laskenut sukusiitosasteet kahdeksasta polvesta, jotka ovat lähes poikkeuksetta täydellisiä, ts.sukutauluista ei puutu lainkaan esi-isiä tai -emiä. Kennelliiton

KoiraNet -ohjelman käyttöä sukusiitoksen tarkastelussa hankaloittaa se, että rodussa käytetään suhteellisen paljon tuontikoiria jalostukseen. Näistä löytyy pääsääntöisesti vain kolme sukupolvea Kennelliiton tietokannassa. Näin ollen voi KoiraNet antaa erittäin alhaisen sukusiitosasteen yhdistelmälle, jossa sukusiitosaste tosiasiaassa on huomattavan korkea.

Jalostuksessa suositellaan yleisesti sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 neljästä - viidestä polvesta laskettuna. Vehnäterrierin sukusiitosaste viidestä polvesta laskettuna oli esim. vuonna 2010 huomattavasti alle tämän 2,03 (vrt. 8 polvesta 8,87). Kauempaa muodostuva sukusiitosta voidaan luontaisesti syntyvän geneettisen variaation vuoksi pitää vähemmän haitallisena kuin lähimmistä polvista peräisin olevaa sukusiitosta. Siksi viiden lähimmän sukupolven tarkasteleminen on erityisen tärkeää yhdistelmiä suunniteltaessa.

Suomen vehnäterrierieden sukusiitaisuuden vertaaminen muiden maiden tilanteeseen on huomattavan vaikeaa tai lähes mahdotonta, koska tilastoja keskimääräisen sukusiitosasteen kehityksestä ei juurikaan löydy. On myös huomattava etteivät eri maiden kertoimet ole keskenään vertailukelpoisia, koska huomioitavien sukupolvien määrä ei välttämättä ole sama eikä sukupolvien määrää yleensä edes esitetä (tarkasteltavia sukupolvia saattaa olla jopa vain kolme).

Tarkastelujaksolla 2007- 2010 Suomessa kasvatettujen vehnäterrieripentueiden sukusiitoskertoimet ovat vaihdelleet välillä 1,2 – 23,4 keskiarvon ollessa 9.

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos

vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleelijohdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdus- ja allergia-alttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu tismalleen saman taustainfon perusteella. Jalostuksessa suositellaan neljän - viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Mäki)

4.1.2 Jalostuspohja

Taulukko 2. Jalostuspohja 1996-2010. (Koiranet)

Vuosi	Pentueet	Isät	Emät	isät / emät	% uroksista jalostukseen	% nartuista jalostukseen	teholl. populaatio	Isät / emät sukupolvi	tehollinen populaatio /sukupolvi
2010	26	24	26	0,92	0	0	34 (65%)	0,66	97 (48%)
2009	24	20	24	0,83	1	0	30 (62%)	0,65	87 (46%)
2008	22	19	22	0,86	4	3	28 (64%)	0,63	81 (45%)
2007	28	22	28	0,79	6	16	34 (61%)	0,63	85 (45%)
2006	21	18	21	0,86	10	23	27 (64%)	0,63	85 (45%)
2005	20	16	20	0,80	6	27	25 (62%)	0,67	91 (46%)
2004	25	18	25	0,72	9	17	30 (60%)	0,70	92 (43%)
2003	28	19	28	0,68	6	22	32 (57%)	0,71	86 (40%)
2002	27	22	27	0,81	11	14	33 (61%)	0,74	88 (42%)
2001	27	20	27	0,74	10	21	32 (59%)	0,75	85 (42%)
2000	25	16	25	0,64	14	15	28 (56%)	0,62	86 (40%)
1999	25	18	25	0,72	5	14	30 (60%)	0,54	87 (39%)
1998	23	19	23	0,83	15	24	29 (63%)	0,52	90 (37%)
1997	34	20	33	0,58	11	16	35 (51%)	0,56	95 (37%)
1996	30	17	30	0,57	6	18	32 (53%)	0,52	98 (37%)

Tehollinen populaatio/sukupolvi on laskettu nelivuotisjaksoilta. Esim. vuoden 2008 luvut on laskettu vuosien 2005 - 2008 ajalta. Prosenttiluku tehollisen koon lukuarvon vieressä ilmoittaa tehollisen populaatiokoon osuuden maksimista.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Rodun monimuotoisuutta voidaan arvioida myös molekyyligeneettisesti, esimerkiksi immuunijärjestelmää säätelevien DLA-haplotyyppien lukumäärän ja heterotsygotian perusteella.

Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa, ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Tehollinen koko arvioidaan aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla neljä ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enimmillään neljä kertaa jalostukseen käytettyjen, eri sukuien urosten lukumäärä. Paras tapa arvioida tehollista populaatiokoko perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen. Jos aineisto ei ole sukupuultaan tarpeeksi täydellinen, voidaan käyttää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentaa, joka on käytössä myös Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä. Tämä antaa kuitenkin tehollisesta koosta suuren yliarvion, koska siinä oletetaan, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät.

Jos sukusiitosasteen kasvunopeuteen perustuva tehollinen koko on alle 50 - 100, rodusta häviää geeniversioita niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä niitä kertaalleen jalostukseen. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan. (Mäki)

Taulukko 3. Eniten käytetyt urokset tarkastelujaksolla 1996 – 2010 (KoiraNet)

#	Uros	syntymävuosi	Pentueita	Pentuja	kumul. %	2. polven pentueet	2. polven pennut	Pentueita yht	Pentuja yht
1	Brookdene Springsteen (FRA) (Made In Irlande Dal Tara – Brookdene Pensmoke Pippin)	2001	13	91	4	14	87	13	91
2	Fairylake's Known As The Swede (SE) (Carlinayer Star Studded Guy – Fairylake's Bright Eyes)	1993	13	79	7	16	98	17	103
3	Down To Earth De La Richesse (NL) (Adventurer Bon Jovi – Over The Moon De La Richesse)	2001	11	66	10	11	67	11	66
4	Conall Von Der Schönen Lausitz (D) (Maroc Na Sionna – Kasantra Vom Schweizerhof)	2005	8	63	13	5	30	8	63
5	Grebnello Be Gorgeous (Never Lasting's A Star Is Born – Wheatstone Usva)	2000	7	51	15	13	86	7	51
6	Jazz Dancer De Morigan (NL) (Wheaten My Love Excelsior – Dance Of Isis Magic De Morigan)	2003	8	50	17	4	33	8	50
7	Red Devil De Morigan (NL) (Just Gwyndion De Morigan – Cairin Carleen De Morigan)	1994	8	46	19	10	62	8	46
8	Astronaut (S) (Brösing's Invisible Mix – Fairylake's Jail Bait)	1995	8	45	21	10	67	8	45
9	Armagh Alister Vom Sennhues (D) (Inagh Ivo Vom Sennhues – Hilltown Hazel Vom Sennhues)	1996	7	44	23	1	6	7	44
10	Never Lasting's A Star Is Born (D) (Danterri Wheaten Kris – Wheaten Rebel's Kiki Dee)	1995	7	44	25	40	223	7	44
11	Wheatstone Denzel (Danterri Wheaten Man About Town – Wheatstone Wanda)	1998	7	42	27	12	78	7	42
12	Wheatstone Forrest (Wheaten Rebel's Walk On Top – Wheatstone True Colors)	2000	7	40	28	2	7	7	40
13	Merry Blue Paddington (Wheatstone Beau – Aughrim Aileen Vom Sennhues)	1998	7	38	30	3	17	7	38
14	Movin On Ducati Desmo (SE) (Andover Hoot Done It – Brösing's The Moonlight Dancer)	1995	8	37	31	7	51	8	37
15	Newkilber Sunset On Sunset (USA) (Danterri Wheaten Ode To Newkilber – Choroschie Drusja's Ninotchka)	2002	6	37	33	5	41	6	37
	Brookdene U.R For Karafill (FRA) (Villa Rosas Dun Drew Na Brookdene – Macfinn Mae)	2003	6	37	35	2	17	6	37

Tarkastelujakson aikana 35% syntyneistä pennuista on 16 eniten käytetyn uroksen jälkeläisiä. Näistä 12 on tuonteja. Kotimaassa syntyneistä kaikki ovat ulkomaisen/tuontiuroksen tai -nartun jälkeläisiä. Tarkastelujakson aikana 50% syntyneistä pennuista on 28 eniten käytetyn uroksen jälkeläisiä.

Liikakäytön raja 46 pentua (7% sukupolven rekisteröinneistä)

Lähisukulaiset on osoitettu väreillä. Muista linjoista kauemmin erillään olleet koirat on merkitty kursiivilla.

Taulukko 4. Eniten käytetyt nartut tarkastelujaksolla 1996-2010 (KoiraNet)

#	Narttu	syntymävuosi	Pentueita	Pentuja	2. polven pentueet	2. polven pennut
1	Enjoy The Best Colour (HR) (Choroschie Drusjas Darth Vader – Brösing's Rekord Holder)	1998	4	34	2	13
2	Röhvelin My Dream Maker (Embor De Yonsabalene - Röhvelin Private Dance)	2000	4	34	1	6
3	Wheatstone True Colors (Andover Hoot Done It – Teinikedon Taaia)	1992	4	30	36	202
4	Röhvelin Take Your Heart (Fairylake's Known As The Swede – Gleanngay Lil Light O'Mine)	1995	5	30	7	51
5	Boundary Oak Dilber (Movin On Ducati Desmo – Boundary Oak Bel Canta)	1997	3	29	1	7
6	Cindy Lingz-Alm (SK) (Baltazar King Wheaten Darling – Cinsana Softik Kni-York)	2002	5	28	6	40
7	Major Wheat D's Tootsie (Wildflower Sage II – Major Wheat One In A Million)	1993	5	28	0	0
8	Brayson Delightful Girl (IRL) (Killykeen Sandyman – Brayson Briony)	1995	4	27	11	73
9	Wheatstone Helle (Elovainion Cosmos – Wheatstone True Colors)	2001	3	27	6	42
10	Wildwheat's Lilliann (Never Lasting's A Star Is Born – Wildwheat's Ginger Gilda)	1998	3	26	4	33
11	Brookdene Ultra Spice (FRA) (Villa Rosas Dun Drew Na Brookdene – Macfinn Mae)	2003	3	26	1	7
12	Röhvelin Spring Sun (Gleanngay Waggedy Andy – Fairylake's Here I Come)	1995	4	26	8	38
13	Wheatstone Carrera (Danterri Wheaten Man About Town – Wheatstone True Colors)	1997	3	26	2	16
14	Zarosan Lewanna (Erainn Madara Flann Foster - Brayson Delightful Girl)	1998	3	25	2	11
15	Wheatstone Usva (Wildflower Sage II – Wheatstone Nataalia)	1993	4	25	16	81

Lähisukulaiset on osoitettu väreän. Muista linjoista kauemmin erillään olleet koirat on merkitty kursivilla.

Taulukko 5. Urokset joilla on eniten 2. polven jälkeläisiä tarkastelujaksolla 1996-2010 (KoiraNet)

#	Uros	syntymä- vuosi	1. polvi	2. polvi	2. polven % -osuus
1	Andover Hoot Done It (USA) (Doubloon's Winter Wood – Andover Hootenanny)	1989	73	356	55
2	Danterri Wheaten Man About Town (DK) (Lenter Wheaten Bali-Tiger – Danterri Wheaten Grainne)	1988	20	231	34
3	Never Lasting's A Star Is Born (D) (Danterri Wheaten Kris – Wheaten Rebel's Kiki Dee)	1995	44	223	32
4	Gleanngay Waggedy Andy (USA) (Gleanngay Waggin Wheel – Gleanngay Moonbow)	1992	90	142	24
5	Wheaten Rebel's Walk On Top (D) (Danterri Wheaten Man About Town – Wheaten Rebel's Ornella My Love)	1998	12	137	20
6	Fairylake's Known As The Swede (SE) (Carlinayer Star Studded Guy – Fairylake's Bright Eyes)	1993	103	98	15
7	Brookdene Springsteen (FRA) (Made In Irlande Dal Tara – Brookdene Pensmoke Pippin)	2001	91	87	13
8	Grebnello Be Gorgeous (Never Lasting's A Star Is Born – Wheatstone Usva)	2000	51	86	13
9	Dungarvan Magnus O'Malley (GB) (Plumhollow Calico Casey Of Acetrips – Killeagh The Pippin)	1988	68	85	13
10	Wheatstone Denzel (Danterri Wheaten Man About Town – Wheatstone Wanda)	1998	42	78	12
11	Fairylake's He's A Real Swede (SE) (Legacy Starcrossed Lover – Sentence Bonnie-Bee)	1991	72	76	12
12	Down To Earth De La Richesse (NL) (Adventurer Bon Jovi – Over The Moon De La Richesse)	2001	66	67	10
13	Austronaut (SE) (Brösing's Invisible Mix – Fairylake's Jail Bait)	1995	45	67	10
14	Erainn Madara Flann Foster (SE) (Newkilber Kid Sheleen – Erainn Madara Cindy-Rose)	1991	19	65	11
15	Elovainion Cosmos (Wheaten Rebel's walk On Top – Wheatstone Wanda)	2000	35	64	10

2. polven % -osuus on laskettu suhteessa sukupolveen (4 vuotta), joka alkaa 6 vuotta uroksen syntymävuoden jälkeen. Liikakäytön raja 2. polven jälkeläisissä on 10% sukupolven rekisteröinneistä lähisukulaiset on osoitettu väreän. Muista linjoista kauemmin erillään olleet koirat on merkitty kursivilla.

Taulukko 6. Narttu joilla on eniten 2.polven jälkeläisiä tarkastelujaksolla 1996-2010 (Koiranet)

#	Narttu	syntymä- vuosi	1. polvi	2. polvi	2. polven %-osuus
1	Wheatstone True Colors (Andover Hoot Done It – Teinikedon Taalia)	1992	30	202	33,6
2	Wheatstone Wanda (Movin On Tiger Of Valera – Wheatstone Nadja)	1995	10	103	14,6
3	Wheatstone Ruska (Andover Hoot Done It – Teinikedon Taalia)	1991	24	83	13,5
4	Wheatstone Usva (Wildflower Sage II – Wheatstone Nataalia)	1993	25	81	12,7
5	Wheatstone Aava (Andover Hoot Done It – Wheatstone Quest)	1995	14	80	11,4
6	Brayson Delightful Girl (IRL) (Killykeen Sandyman – Brayson Briony)	1995	27	73	10,4
7	Wheaten Rebel's Emma Peel (DE) (Danterri Wheaten Man About Town – Homenocks Honey Bee)	1989	21	71	10,9
8	Sandmarks Unique (Sandmarks Mystic – Wheatstone Taiga)	1995	23	63	8,9
9	Wildwheat's Ginger Gilda (Gleanngay Waggedy Andy – Wheatstone Nataalia)	1994	23	61	8,9
10	Röhvelin Take Your Heart (Fairylake's Known As The Swede – Gleanngay Lil Light O'Mine)	1995	30	51	7,2
11	Röhvelin Private Dancer (Gleanngay Waggedy Andy – Fairylake's Here I Come)	1994	18	51	7,4
12	Fairylake's Here I Come (SE) (Legacy Starcrossed Lover – Sentence Bonnie-Bee)	1991	14	51	8,3
13	Röhvelin Robber Daughter (Fairylake's Known As The Swede – Röhvelin Darling)	1995	16	45	6,4
14	Wheatstone Helle (Elovainion Cosmos – Wheatstone True Colors)	2001	27	42	6,4
15	Cindy Lingz-Alm (SK) (Baltazar King Wheaten Darling – Cinsana Softik Kni-York)	2002	28	40	6,1

2. polven %-osuus on laskettu suhteessa sukupolveen (4 vuotta), joka alkaa 6 vuotta nartun syntymävuoden jälkeen

Liikakäytön raja 2.polven jälkeläisissä on 10% sukupolven rekisteröinneistä

Lähisukulaiset on osoitettu väreillä. Muista linjoista kauemmin erillään olleet koirat on merkitty kursivilla.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Irlanti

Irlanti on rodun alkuperämaa. Vehnäterrieri oli Irlannissa hyvin yleinen maaseudun yleiskoira ennen rodun virallistamista. Tämän jälkeen vehnäterriereitä on viety Irlannista mm. Pohjois-Amerikkaan, Englantiin, Keski-Eurooppaan ja Pohjoismaihin, joissa näillä koirilla on aloitettu rodun kasvatus. Virallisia lukuja Irlannin vuosittaisista rekisteröintimääristä ei ole saatavilla, mutta paikalliset kasvattajat arvioivat pentuja syntyvän vuodessa noin 100.

Yhdysvallat Rekisteröintien 10 vuoden keskiarvo on n.970 rekisteröityä pentuetta vuodessa. Yksittäisen pennun rekisteröiminen on omistajan päätettävissä ts. osaa pennuista, mm. lemmikeiksi meneviä, ei rekisteröidä. Syntyneistä pennuista on rekisteröity keskimäärin vain noin kaksi pentuetta kohti (n. 2036 pentua /vuosi). Rodun suosio suhteessa AKC:n kaikkien rotujen rekisteröinteihin on vaihdellut 50 - 60 suosituimman joukossa.

Kantalinjat luotiin 1950-luvulla irlantilaisista koirista, joista amerikkalaiset linjat alkoivat kehittyä omaan suuntaansa jo ennen rodun virallista tunnustusta AKC:ssa 1973. Viime vuosina vahvistusta on haettu jälleen eurooppalaisista linjoista, mutta osa kasvattajista pitää täysin amerikkalaisissa linjoissa.

Englanti Kaikkia syntyneitä pentuja ei rekisteröidä Kennel Clubissa. Vuosittain syntyy n. 300 pentua ja tämä määrä on pysynyt pitkään tasaisena. Kantalinjat luotiin 1940-luvulla Irlannista tuoduista koirista. Myös Englannissa rotu kehittyi omaan suuntaansa. Irlannin lisäksi koiria on tuotu Ruotsista ja Yhdysvalloista. Englantilaisia koiria ei tänä päivänä juurikaan viedä jalostuskäyttöön ulkomaille, ehkä johtuen englantilaisten linjojen 1980 -luvun PNP -tapausten myötä saamasta huonosta maineesta.

Ruotsi Viimeisen 10 vuoden aikana rekisteröinnit ovat vaihdelleet välillä 550 -787, ollen viime vuosina pienessä laskussa. Lähes kaikki syntyvät pennut rekisteröidään. Vuonna 2007 vehnäterrieri oli maan 29. suosituin rotu. Viime vuosina koiria on tuotu Ruotsiin n 60 kpl, joista noin puolet Irlannista sekä lisäksi mm. Hollannista ja Suomesta, yhteensä 11 eri maasta. Jalostuskoiria on viety etupäässä Pohjois-Amerikkaan sekä lukuisiin Euroopan maihin.

Ruotsalaisten vehnien taustat eivät poikkea paljoakaan suomalaisista.

Norja Vuosirekisteröinnit ovat olleet keskimäärin 175 viimeisen kymmenen vuoden aikana. Rotu on 50 suosituimman rodun joukossa. Tuonnit tulevat pääasiassa Ruotsista.

Saksa Rekisteröintien määrä on n. 150 vuosittain. Kasvattajia on n. 25, joista alle 10 kasvattaa pentueita säännöllisesti. Kasvatustyö alkoi 1970-luvulla ja pohjautuu pääosin irlantilaisiin, mutta myös amerikkalaisiin linjoihin.

Hollanti Hollannissa on n. 12 rodun aktiivista kasvattajaa. Rekisteröinnit vaihtelevat vuosittain n. 125 - 175 välillä. Kasvatustyö perustuu pääosin 1970-luvun alussa Irlannista tuotuihin koiriin. Englantilaisiin tuonteihin perustuvat linjat ovat nykyisin lähes katkenneet. Koiria tuodaan mm. seuraavista maista: Kanada, Tsekki, Suomi, Ranska, Saksa, Irlanti, Ruotsi, Englanti. Vientimaita ovat mm. Belgia, Kanada, Tsekki, Suomi, Saksa, Irlanti, Ruotsi ja USA.

Venäjä Rodun kasvatus alkoi Venäjällä 1990-luvun alkupuolella suomalaisilla tuonneilla. Vuoteen 2008 mennessä syntyneitä pentueita oli yhteensä n. 120. Tällä hetkellä syntyy n. 20 pentuetta vuodessa.

Sukulinjat perustuvat suomalaisiin, ruotsalaisiin ja saksalaisiin tuontikoiriin. Tuonnit ovat peräisin Suomesta, Ruotsista ja Saksasta. Viennit ovat menneet pääasiassa Ukrainaan, Valkovenäjälle, Baltiaan ja Israeliin, mutta viime vuosina myös Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Vehnäterrierin rekisteröintimäärät Suomessa ovat pysyneet melko tasaisina 1990-luvulta alkaen. Vuosittaiset rekisteröintimäärät ovat Yhdysvalloissa n. 970 pentuetta, Ruotsissa n. 550-800, Englannissa 300, Norjassa 175, Saksassa 150 ja Hollannissa n. 140 pentua., Irlannissa n. 100 (ei tarkkoja lukuja käytettävissä)

Vehnäterrierit ovat kaikkialla ainakin jonkin verran sukua toisilleen, joten kovin erilaista geenimateriaalia ei ole saatavissa ulkomailtakaan. Rodussa on kolme erillistä sukulinjaa: irlantilainen, englantilainen ja amerikkalainen sukulinja. "Puhtaita" englantilaisia ja amerikkalaisia sukulinjoja ei tänä päivänä juurikaan tuoda Suomeen näissä linjoissa todettujen terveysongelmien vuoksi. Irlantilaislinjaisia koiria on yhdistetty englantilais- ja amerikkalaislinjaisiin koiriin yhä kasvavassa määrin, mutta se on myös toisaalta ainoa täysin erillisenä säilynyt linja. Kaikki linjat kuitenkin pohjautuvat samoihin irlantilaisiin koiriin, jotka nykykoirilta löytyvät n. 20. polvesta.

Jalostukseen käyttöikä on sekä uroksilla että nartuilla n. 4 vuotta. Urosten jalostuskäyttö kannattaisi jakaa tasaisesti niiden eliniälle. Vanhempien urosten käyttö olisi suositeltavaa sekä jälkeläisarvioinnin että proteiinikatosairauden kannalta.

Sukusiitosaste on laskenut merkittävästi 1990-luvun alun luvuista ja pysynyt viime vuodet melko tasaisena. Se on ollut keskimäärin 9 % kahdeksan sukupolven tarkastelussa. Viiden sukupolven tarkastelussa sukusiitosaste on n. 2-3 % eli alle serkusparituksen (6,25 %). Viiden polven tarkastelussa sukusiitosaste on tyypillisesti huomattavasti alhaisempi kuin esim. kahdeksan polven tarkastelussa rodussa esiintyvän ns. historiallisen sukusiitoksen vuoksi. Sukusiitosasteen voidaan katsoa nykyisellään olevan hyvällä tasolla, millä se tulisi pyrkiä myös säilyttämään.

Sukupolvittainen tehollinen populaatiokoko on pysynyt melko tasaisena viime vuosina, mutta lievää nousua on tapahtunut 1990-luvun alkuvuosista. Rodun potentiaalisesta sukupolvittaisesta tehollisesta populaatiokoosta on ollut käytössä 62 % viimeisten 10 vuoden aikana. Jalostuskoirien lukumäärään perustuva tehollisen koon arvio antaa huomattavan yliarvion todellisesta tilanteesta, koska kaavassa ei pystytä huomioimaan jalostuskoirien epätasaisia jälkeläismääriä eikä keskinäisiä sukulaisuuksia. Luvun kehitymissuunta on kuitenkin tärkeä.

Isien ja emien lukumäärän suhde on ollut aiemman JTO:n tarkastelujaksolla 0,65. Sukupolvittainen suhdeluku on ollut 2000-luvulla keskimäärin 0,67 kun 1990-luvulla keskiarvo on ollut 0,55. Nykyistä tilannetta voidaan pitää melko hyvänä, koska suhdeluku on ollut kasvusuuntainen. Mitä lähemmäs yhtä suhde nousee, sitä tehokkaammin perinnöllistä vaihtelua säilyy.

Ihanneltilanteessa kolmannesta¹ vehnäterriereistä käytettäisiin jalostukseen. Kymmenvuotiskaudella 1998 - 2007 rekisteröidyistä vehnistä vain 9 % uroksista ja 19 % nartuista on ollut jalostuskäytössä. Sukupolvittain tarkasteltuna määrät ovat vastaavat. Nykyistä useampia eri yksilöitä tulisi siis käyttää jalostukseen.

¹laskukaava: yksi jaettuna keskimääräisellä pentuekoolla kerrottuna kahdella; $1/6 \times 2 = 33\%$ (Mäki)

Kasvattajille on käytännössä usein muodostunut ongelmia löytää terveys- luonne- ja ulkomuotovaatimukset täyttäviä, ei liian lähisukua olevia uroksia nartuilleen. Rodussa onkin toistettu muutamia samoja yhdistelmiä sekä mm. yhdistetty keskenään lähisukua olevia narttuja saman uroksen kanssa.

Enimmäissuositus jälkeläisten määräksi on 3 -5 % rodun sukupolven (4 vuotta) rekisteröintimäärästä (Mäki). Vehnäterrierin elinikäinen enimmäissuositus olisi näin ollen 20 -33 jälkeläistä. Koska JTO:n suositus on aiemmin sallinut huomattavasti suuremman jälkeläismäärän, eikä ole tarkoituksenmukaista kerralla liikaa kiristää suositusta (sopivia uroksia ei ole saatavilla), on rodulle sopivaksi enimmäissuosituksiksi tässä uudessa JTO:ssa ehdotettu korkeintaan 7 % sukupolven rekisteröintimäärästä. Käytännössä tämä tarkoittaa enintään 46 jälkeläistä jalostuskoiraa kohti sen elinikänä. Nartuilla ei ole tarpeen rajat jälkeläisten määrää, joka ei käytännössä nouse liian korkeaksi.

Toisen polven jälkeläisten enimmäissuositus on 10 % sukupolven rekisteröinneistä (Mäki). Toisen polven jälkeläisten osuuksia verrataan sukupolven, joka alkaa kuusi vuotta ko. koiran syntymävuoden jälkeen.

Viimeisten 15 vuoden aikana eniten käytetyistä uroksista kuuden jälkeläismäärä ylittää 7 % enimmäissuosituksen. Eniten käytetyn uroksen ensimmäisen polven jälkeläisten osuus on 14 % sukupolven rekisteröintimäärästä, toisen polven jälkeläisiä sillä on 87 eli 13 %. Tarkastelujaksolla toiseksi eniten käytetyn uroksen ensimmäisen polven kokonaisjälkeläismäärä on suurin, 16 % ja toisen polven jälkeläisten osuus 15 %. Yhteensä 13 uroksen toisen polven jälkeläismäärä ylittää 10 % (65 jälkeläistä) viimeisten 15 vuoden tarkastelujaksolla. Nartuistakin seitsemällä on yli 65 toisen polven jälkeläistä. Eniten toisen polven jälkeläisiä on uroksella ja nartulla, jotka ovat keskenään isä ja tytär. Osuudet ovat 55 % ja 34 % sukupolven rekisteröinneistä. Erityisesti toisen polven jälkeläismäärät ovat joidenkin koirien kohdalla nousseet huomattavan korkeiksi, vaikka niitä itseään ei välttämättä ole käytetty erityisen paljon. Tämä johtuu siitä että monet näiden koirien jälkeläisistä ovat päätyneet aktiivisten kasvattajien jalostusnartuiksi. On myös huomioitava, että toisen polven jälkeläismääriin vaikuttaminen on huomattavasti vaikeampaa kuin ensimmäisessä polvessa.

Jalostuspohja ei ole kovin laaja, mutta ei vielä hälyttävän pienikään. Sitä kaventavia tekijöitä ovat yksittäisen koirien liian runsas jalostuskäyttö sekä sukulinjojen maailmanlaajuisesti vähäinen lukumäärä. Runsaaimmin käytettyjen jalostuskoirien joukossa olevilla lähisukulaisilla on rodun jalostuspohjaa kaventava vaikutus.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun

käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmän mukaan vehnäterrieri on eloisa, aktiivinen ja hyväluonteinen. Se on omistajiinsa erittäin kiintyvä ja uskollinen sekä hyvin älykäs. Vehnäterrieri on luotettava ja uskollinen ystävä, joka on puolustustahtoinen olematta hyökkäävä. Irlannin pientilallisilla oli tapana käyttää vehnäterriereitä vahinkoeläinten tappamiseen tai apuna tilan töissä. Rotua käytettiin pitkään vaikeassa työssä mäyrien ja saukkojen metsästyksessä.

Tulee muistaa, että vaikka vehnäterrieri ei olekaan terrieri sieltä ärhäkimmästä päästä, se on kuitenkin terrieri eikä välttämättä tule toimeen kaikkien koirien kanssa. Varsinkaan uros ei jätä vastaamatta sille heitettyyn haasteeseen. Liiallinen hyökkävyys ei kuitenkaan kuulu vehnäterrierin luonteenpiirteisiin. Vehnäterrieri ei saa olla hermostunut, arka, pelkopurija tai aiheetta aggressiivinen eikä tällaisia koiria saa käyttää jalostukseen.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. linjoihin

Vehnäterrierissä ei ole jakoa näyttely- ja käyttölinjaan.

4.2.3 Jalostusentavoiteohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen kuvaus

JTO:ssa 2002 - 2006 ja 2007 - 2011 vehnäterrierin luonteelle ja käyttöominaisuuksille asetettiin seuraavat tavoitteet: Jalostuksessa tulee pyrkiä kasvattamaan hyväluonteisia vehnäterriereitä, jotka sopeutuvat hyvin nykypäivän elämään ja soveltuvat monenlaiseen harrastustoimintaan. Suositus on, ettei arkoja, hermostuneita tai aggressiivisia koiria tule käyttää jalostukseen. JTO:ssa 2007 - 2011 todettiin lisäksi, että kasvattajien tulee myös kiinnittää huomiota pennun ostajien ohjaukseen vehnäterrierin kasvattamisessa yhteiskuntakelpoiseksi sekä mukavaksi perhekoiraksi, sillä se on vahvaluonteinen ja tarvitsee määrätietoisen kasvatuksen pennusta pitäen.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Vehnäterrierikasvattajille vuonna 2010 suunnatussa kyselyssä noin puolet vastaajista halusi jalostuksessa kiinnitettävän enemmän huomiota luonteisiin ja niiden testaukseen. Muutama oli huolissaan luonneongelmien lisääntymisestä meillä tai maailmalla, ongelmia tarkemmin erittelemättä. Vastauksissa toivottiin luonteen painoarvon nostoa jalostuksessa, luonneongelmien ennaltaehkäisyä koiria testaamalla (vähintään toinen vanhemmista) sekä luonneongelmien määrän, laadun ja syiden kartoittamista.

Vuoden 2005 kasvattajakyselyssä 11 % piti rodun luonteen tilannetta hyvänä ja 89 % melko hyvänä. Luonne vastaa rotumääritelmää 16 % mielestä hyvin, 84 % mielestä melko hyvin. Luonneongelmia esiintyy 94 % mielestä jonkin verran, 6 % mukaan ongelmia ei ole. Listatuista ongelmista suurimmaksi

nousivat arkuus ja aggressiivisuus koirille tai ihmisille sekä dominanssi. Myös epäluuloisuus ja vahtiminen mainittiin.

Koko jäsenistön kattava vehnäterriereiden terveystarkastus tehtiin vuonna 2003. Tällöin vastaajista 88 % oli tyytyväisiä rodun luonteeseen. Kyselyssä listatuista luonnemääreistä vehnäterriereitä kuvattiin eniten adjektiiveilla ihmisystävällinen (87 %), vilkas (38 %), aktiivinen (35 %) ja rauhallinen (27 %). Ongelmista suurimmaksi nousivat arkuus (5 %) sekä aggressiivisuus (2 %). Aggressiivisuus kohdentui yleensä toisiin koiriin, muutamassa tapauksessa ihmisiin. Myös tuhoaminen, metelöinti ja ylivilkkaus mainittiin.

Vuosina 2001 - 2010 on luonnetestattu 42 (3 % rekisteröidyistä) ja MH-luonnekuvattu 66 vehnäterrieriä (4 %). Suurin osa MH-kuvauksista (50 kpl) on epävirallisia; ne on tehty ennen MH:n virallistamista Suomessa vuonna 2010. Nämä vertailukelpoisia virallisten kuvausten kanssa, ja tulokset on julkistettu Kerry- ja vehnäterrierikerhon kotisivuilla ja lehdessä. Kerho on ollut aktiivisesti käynnistämässä luonnekuvauksia vuodesta 2007 alkaen ja Suomen mittakaavassa vehnäterriereille lienee tehty suhteellisen paljon MH-kuvauksia. Ihanneprofiilia luonnetesti- tai MH-tuloksista vehnäterrierille ei ole vielä laadittu.

Luonnetestissä vehnäterrierin saamien pisteiden vaihteluväli vuosina 2001 – 2010 on ollut -1 – +246 ja keskiarvo 123 pistettä.

Vehnäterrierin keskimääräinen luonnetestitulokset:

Toimintakyky +1 kohtuullinen

Terävyys +2 suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua

Puolustushalu +3 kohtuullinen, hillitty

Taisteluhalu -1 pieni

Hermorakenne +1 hieman rauhaton

Temperamentti +2 kohtuullisen vilkas

Kovuus +1 hieman pehmeä

Luoksepäästävyys +3 hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin

Laukausvarma.

Taulukko 7: Vehnäterriereiden LT -tulosten jakautuminen v. 2001 - 2010 (n=40)

(HUOM. LT:ttu 42, 2 pöytäkirjaa puuttuu)

	Toim.kyky	Terävyys	Puolustush.	Taisteluhalu	Hermorak.	Temperam.	Kovuus	Luoksep.	Laukauspelottomuus		
+3		10	19	5		12	6	33	I-varma	23	58 %
+2	4	30	1	13	4	18		7	I-kokematon	12	30 %
+1	22		16	0	35	10	24		paukkuärtyisiä	2	5 %
-1	11		4	19	1				laukausalittis	3	7 %
-2	3			1			9				
-3				2			1	0			

Epätoivottua ja epärodunomaista vehnäterrierille on hermostuneisuus, arkuus ja liiallinen aggressiivisuus. Luonnetestissä hermorakenteesta vehnäterrierit ovat saaneet yleisimmin arvion +1 hieman rauhaton,. Eniten miinusmerkkisiä pisteitä on saatu taisteluhalusta sekä toimintakyvystä ja kovuudesta. Pehmeitä tai erittäin pehmeitä luonnetestatuista oli 25 %, toimintakyvyltään pieniä tai riittämättömiä 35 %. Liiallinen pehmeys ja toimintakyvyttömyys voi saada koiran lamautumaan myös arkitilanteissa ja voi vaikeuttaa esimerkiksi kouluttamista. Näihin ominaisuuksiin olisi syytä kiinnittää enemmän huomiota rodun jalostusvalinnoissa.

Vehnäterriereiden terävyys on luonnetestissä yleensä ollut suuri, puolustushalu kohtuullinen tai pieni. Jonkinasteinen terävyys (uhkaan vastaaminen aggressiivisesti) kuuluu terrierin luonteenpiirteisiin, kunhan se ei ole liioiteltua eikä koiralle jää hyökkäyshalua uhkan poistuessa. Rotumääritelmän vaatimus "puolustustahtoinen olematta hyökkäävä" näyttää testatuilla toteutuvan melko hyvin. Temperamentiltaan erittäin vilkkaita luonnetestatuista oli 25 %, häiritsevän vilkkaita ei testatuissa ollut. Terveyskyselyssä mainittua ylivilkkautta ei siis testissä havaittu. Laukausaltiita testatuista oli 7,5 % ja –kokemattomia 30 %. Luoksepäästävyydeltään 83% oli +3: hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin.

Vehnäterrierin keskimääräinen MH-luonnekuvaustulos:

Osio	Ka.	
1a	3.9	Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen
1b	3.2	Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta
1c	3.1	Hyväksyy käsittelyn
2a	2.9	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee
2b	2.6	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla
2c	1.8	Tarttuu viiveellä – irrottaa/pitää, ei vedä vastaan
3a	2.0	Aloittaa, mutta keskeyttää
3a	2.1	Aloittaa, mutta keskeyttää
3b	1.6	Ei tartu, nuuskii saalista
3b	1.8	Ei tartu, nuuskii saalista
4	2.9	Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksitt. toimintoja
5a	2.7	Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja
5b	1.6	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa
5c	2.5	Saapuu piilossa olevan puhuvan avustajan luo (=3; ka 2.53)
5d	2.0	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta
5e	1.8	Kiinnostuu, mutta keskeyttää
6a	2.7	Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista
6b	1.6	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä
6c	2.9	Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä
6d	1.7	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla
6e	1.9	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla
7a	3.1	Väistää kääntämättä pois katsettaan
7b	3.2	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja seisoo vieressä
7c	1.7	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla
7d	1.6	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla
8a	2.5	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä (=2; ka 2.46)
8b	3.3	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kump. puolet ajasta t. koko ajan toista
8c	2.6	On enimm. ohjaajan ed. tai sivulla, vaiht. paon ja kontrollin väl.
8d	2.9	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä
8e	3.3	Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin
9a	2.7	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee
9b	2.6	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla
10	2.8	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/pass.

MH-luonnekuvauksessa vehnäterrierit ovat hyväksyneet käsittelyn, ottaneet kontaktin vieraseen ihmiseen tai vastanneet tarjottuun kontaktiin (kohdat 1, 5e, 8e). Leikissä ja takaa-ajossa on hajontaa: osa takaa-ajaa tai leikkii innokkaasti, mutta keskimäärin vehnäterrierit eivät innostu varsinkaan takaa-ajosta. Leikin intensiteetti laskee aavistuksen kuvauksen kuluessa (2 vs. 9, mikä voi kertoa pienestä paineistumisesta). Aktiiviteettitaso rodulla on kohtalainen (keskiarvo 2,9).

Aggressiota ja puolustamista mittaavista osioista (5b, 6b, 8a) keskiarvo on suhteellisen alhainen (8b: kohtalainen) ja vehnillä on vain jokunen arvo 5 eli voimakkain reaktio. Pelotteista vehnäterrierit reagoivat voimakkaimmin ääniherkkyttä mittaavassa osiossa, mutta yleisesti ottaen vehnät menevät tutustumaan pelotteisiin kohtuullisen pian eikä niille jää voimakkaita negatiivisia muistikuvia. (Hienoista pehmeyttä voisi tulkita rodussa olevan.) Ääniherkkyttä ja laukausalltiutta rodulla tuntuu esiintyvän jonkin verran (kohdat 7 ja 10).

Liiallista aggressiivisuutta, hermostuneisuutta tai arkuutta ei MH-kuvauksen tilanteessa juuri ole ilmennyt. Uteliaisuuden (osana toimintakykyä / rohkeutta) ja etenkin ääni- ja laukausherkkyyden kehitystä tulisi seurata, vaikkei näitä jäsenistölle suunnatuissa kyselyissä olekaan ongelmiksi mainittu.

Ruotsissa vehnäterrieri on Suomea huomattavasti yleisempi ja vehniä on siellä MH-luonnekuvattu noin 1000 kpl. Kuvattujen vehnäterriereiden keskiarvo on maissa samankaltainen, ja pienet erot voivat johtua Suomen vähäisestä kuvausmäärästä ja otoksen valikoituneisuudesta. Tarkempi vertailu Suomen ja Ruotsin välillä ei ole toistaiseksi mielekästä luonnekuvattujen määrän huomattavasta erosta johtuen. Ruotsin rotujärjestön laatima MH-ihanneprofiili poikkeaa aika lailla rodun nykytilanteesta molemmissa maissa varsinkin takaa-ajon ja uteliaisuuden mutta myös leikkisyyden ja ampumisen osalta. Suomen JTO-työssä ei ole otettu kantaa Ruotsin rotujärjestön MH-ihanneprofiiliin, sillä tarvitaan sekä lisää aineistoa ja kokemusta että laajaa keskustelua kasvattajien kesken siitä, mikä on rodun alkuperäistä käyttötarkoitusta ja rotumääritelmää parhaiten vastaava ihanneluonneprofiili.

Taulukko 8: Suomessa ja Ruosissa luonnekuvattujen vehnäterriereiden keskiarvo sekä Ruotsin SWTK:n laatima MH-ihanneprofiili.

	Kontakti				Leikki								T-a	Tartt	Kiinnost.		Uteliaisuus			
	8e	1a	1b	1c	2a	2b	2c	9a	9b	5a	5c	5d	5e	3a2	3b2	6e	7d	6c	7b	8d
Suomen ka.	3.3	3.9	3.2	3.1	2.9	2.6	1.8	2.7	2.6	2.7	2.5	2	1.8	2.1	1.8	1.9	1.6	2.9	3.2	2.9
Ruotsin ka.	3.3	3.8	3.3	3.3	3.1	2.8	2.3	2.6	2.3	2.6	2.4	1.9	1.8	2.6	1.9	1.6	1.6	2.9	3.3	2.6
SWTK ihanne	4	4	4	4	4	4	3	4	4	3	5	4	4	4	4	1	1	5	5	5
FI - SE	0.0	0.1	-0.1	0.2	0.2	0.2	0.5	0.1	0.3	0.1	0.1	0.1	0.0	-0.5	-0.1	0.3	0.0	0.0	-0.1	0.3

	Akt.	Amm.	Pelko					Uhka			
	4	10	6a	6d	7a	7c	8c	5b	6b	8a	8b
Suomen ka.	2.9	2.8	2.7	1.7	3.1	1.7	2.6	1.6	1.6	2.5	3.3
Ruotsin ka.	3	2.3	2.6	1.8	2.7	1.5	2.8	1.3	1.8	2.5	3.7
SWTK ihanne	2 (t.3)	1	2 (1-3)	2 1	2 1-3)	1	1	1	1	t.1)	4
FI - SE	-0.1	0.5	0.1	0.1	0.4	0.2	0.2	0.3	-0.2	0.0	0.4

Näyttelytilanteessa vehnäterrierit ovat yleensä käyttäytyneet rodunomaisesti. Koiratrimmaamoista on jonkin verran kerrottu hankalista hoidokeista, joskin syynä saattaa olla vehniä huonosti hoidettu turkki ja tottumattomuus hoitotilanteeseen. Koiranetissä vehnäterriereitä on ilmoitettu lopetetuiksi käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi 5 kpl (0,3 % rekisteröinneistä), todellinen lukumäärä lienee jonkin verran suurempi. Luonneongelma on viidenneksi yleisin lopettamisen syy, ks. taulukko kohdassa 4.3.3.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Vehnäterrieri on alun perin ollut Irlannin pientilallisten apuri; maatalon energinen yleiskoira, jonka oli pystyttävä monenlaisiin toimiin. Vehnäterriereitä käytettiin vahinkoeläinten tappamiseen ja apuna tilan töissä paimentamisesta ja vahtimisesta alkaen. Sen kuului toimia perheen lemmikkinä ja turvana, ilmoittaen muutamalla haukauksella vierailijoista tai oudoista kulkijoista. Rotua käytettiin myös metsästyksessä, esimerkiksi vaikeassa mäyrien ja saukkojen pyynnissä.

Irlantilaisessa kirjallisuudessa (Holmes) vehnäterrieriä on kuvattu erittäin monipuolisena rotuna. On selvää, etteivät kaikki mainitut ominaisuudet voi löytyä samasta koirasta, vaan pikemminkin on kyse

rodunsisäisestä vaihtelusta. Tällaisella maatalon yleiskoiralla on oltava monipuolinen viettipohja, itsenäisyyttä mutta myös miellyttämishalua. Koiralla on täytynyt olla metsästysviettiä, terävyyttä ja peräänantamattomuutta, jotta se on pystynyt jäljestämään mäyriä luolasta ja saukkoja vedestä sekä tuhoamaan pienpetoja. Koiran on täytynyt olla myös itsenäinen, sillä metsästyksessä tappavan koiran on kyettävä omiin ratkaisuihin. Toisaalta metsästysvietti ei ole saanut olla liian voimakas, jotta koira on pysynyt kotitilalla. Paimentavana koirana ja lemmikkinä koiran on oltava itsensä hillitsevä ja yhteistyöhaluinen. Vahtivalta koiralta vaaditaan riittävää vilkkautta ympäristön havainnointiin ja puolustushalua (vaikka vehnäterrierin toimenkuvaa on ilmeisesti ollut ennemminkin tulijoiden havainnointi ja niistä ilmoittaminen kuin varsinainen vartiointi).

Monipuoliselle ja sopeutuvaiselle koiralle on käyttöä nykyäänkin, sillä sellaisen kanssa voi harrastaa lähes mitä vain. Kääntöpuolena on, että vehnäterrieri on hyvä monessa lajissa, mutta terävin huippu voi olla vaikea saavuttaa. Koemuodoista suosituin on agility, tosin agilityvaliota rodussa ei toistaiseksi ole. Tottelevaisuusvaliota on tähän mennessä kaksi.

Taulukko 9 Vehnäterrierien koekäynnit vuonna 2001 – 2010 (% verrattuna rekisteröintimääriin) (KoiraNet).

Laji	2010	% rek.	2009	% rek.	2008	% rek.	2007	% rek.	2006	% rek.	2005	% rek.	2004	% rek.	2003	% rek.	2002	% rek.	2001	% rek.	Yht	% rek.
Agility	259	153	310	186	244	156	270	140	232	167	286	213	303	183	305	159	267	140	300	194	2776	167
Toko	32	19	29	17	31	20	44	23	43	31	25	19	22	13	26	14	24	13	14	9	290	17
Käyttäytymiskoe	4	2	3	2	3	2	0	0	4	3	5	4	3	2	2	1	1	1	0	0	25	2
Pelastuskoirakoke	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	2	0
Mejä	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Rekisteröintejä	169		167		156		193		139		134		166		192		191		155		1662	

Suosituin koemuoto vehnäterrierin kanssa on agility, jossa koekäyntien määrä v. 2001 - 2010 on yli puolitoistakertainen suhteessa vuotuisen rekisteröintimäärään. Myös toko-kokeissa käydään jonkin verran. Vehnäterriereillä ei ole palveluskoiraoikeuksia eikä niitä käytetä virkakoirina.

Pelastuskoiratoiminnassa (rauniot ja haku) on mukana muutama koirakko, myös hälytysryhmissä. Koulutetut vehnäterrierit ovat yleensä helposti läpäisseet raunio- ja hakukokeiden soveltuvuuskokeet. Kaverikoirina vehnäterriereitä toimii arviolta kymmenkunta, muutamia on palkittu kaverikoiramitalilla. Harrastuksena jäljestys (esim. haku, verijälki, koiraetsintä) tuntuu nostaneen suosiotaan viime vuosina, vaikka mejä-kokeisiin rodun edustajia on osallistunut vain yksi. Ruotsissa rodussa on useita jälkivalioita ja molemmissa maissa rotua on satunnaisesti käytetty metsästyksessä jälkikoirana.

Vaikkei olekaan palveluskoirarotu, vehnäterrieri on perimältään työkoira. Ollakseen tasapainoinen perheenjäsen se vaatii riittävän liikunnan lisäksi aivo- tai nenätyötä. Tämä voi olla ohjattu harrastus (esim. agility, toko, jäljestys) tai vaikkapa työssä tai perheen puuhissa mukana olo ja "auttaminen". Aktiivisena rotuna se ei sovellu pelkäksi sohvakoiraaksi ja toimettomuus saattaa olla yksi syy siihen, että energia purkautuu yksin jätettäessä vaikkapa huonekalujen järsimiseen. Vehnäterrieri ei myöskään ole piha- tai tarhakoira, sillä eloisana ja ihmisrakkaana koirana se vaatii seurustelua voidakseen hyvin.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Lievää eroahdistusta vehnäterrierillä esiintyy satunnaisesti, vaikka kyselyissä se ei ole esiin noussut – ellei terveystarkastuksessa maininnan saaneet metelöinti ja tuhoaminen ole eroahdistuksen ilmenemisiä. Useimmin näihin lienee syynä kuitenkin tekemisen puute. Rodulla tavataan jonkin verran ääni- ja

laukauserkkyyttä. Ihmisiin vehnäterrierit suhtautuvat yleensä hyvántahtoisesti ja avoimesti. Suhtautuminen toisiin koiriin vaihtelee, samaa sukupuolta olevat – etenkin urokset - eivät välttämättä tule toimeen keskenään. Aiheen aggressiivisuus ”raivosyndrooma” on jonkin verran puhuttanut rodun parissa, mutta sen esiintymistä ei vielä ole tarkkaa tietoa. Terveyskyselyssä vuonna 2003 koirista 2 % raportoitiin aggressiivisiksi toisille koirille tai ihmisille. Näihin luonneongelmiin on syytä suhtautua vakavasti, onhan vehnäterrieri keskikokoinen rotu, jolla saattaa olla yllättävän paljon voimaa.

Rodun lisääntymiskäyttäytymistä ei ole kyselyissä tarkemmin selvitetty, sillä se on yleensä ongelmaton. Juoksuaikojen väli on tavallisesti 6 – 10 kk ja astutukset tavallisesti onnistuvat, keinosiemennyksiin ei tästä syystä tarvitse turvautua. Synnytykset onnistuvat yleensä hyvin ja keisarileikkauksiin on tarvetta erittäin harvoin. Nartut hoitavat pentujaan hyvin ja imettävät niitä pitkään. Pennut ovat usein luovutettaessa jo melko sisäsiistejä tai ainakin osaavat tehdä tarpeitaan paperille. Uroksilla on usein hyvin voimakas sukupuolivietti, eikä ole tavatonta, että vehnäuros on syömättä useitakin päiviä tai jopa viikkoja naapuruston narttujen juoksuaikoina. Vastaavasti nartuilla esiintyy jonkin verran voimakkaita valeraskauksia. Voimakkaan sukupuolivietin tai valeraskausongelmien johdosta ei ole tavatonta, että uroksia jossain vaiheessa kastroidaan ja narttuja steriloidaan. Näillä toimenpiteillä on usein myönteinen terveysvaikutus kives/eturauhas- tai nisä/kohtukasvainten ehkäisyssä.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista

Vaikka vehnäterrieri yleensä on erittäin hyvántahtoinen ja avoin rotu, sillä on kuitenkin todettu joitakin luonneongelmia. Yleisimmin esiin nousseet käyttäytymis- ja luonneongelmat rodulla ovat arkuus ja aggressio toisille koirille, joskus myös ihmisille. Myös epäluuloisuus, vahtiminen, ylivilkkaus, tuhoaminen ja metelöinti on mainittu. Lisäksi rodussa esiintyy jonkin verran ääni- tai laukauserkkyyttä; sen yleisyyttä tulisi selvittää esimerkiksi jäsenistölle suunnatun kyselyn avulla.

Arkuus voi olla rodussa joskus tavattua liiallista pehmeyttä tai herkkyyttä, jolloin koira ylireagoi ympäristön tai omistajan toimiin ja voi vaikuttaa aralta. Ylireagointi voi ilmetä myös ylivilkkautena, hermostuneisuutena tai keskittymiskyvyn puutteena. Liian pehmeää koira on myös vaikea kouluttaa, sillä paineistettuna se voi menettää toimintakykensä tai turvautua sijaistoimintoihin. Pehmeyteen ja arkuuteen tulee jatkoissa kiinnittää enemmän huomiota jalostusvalinnoissa.

Liiallinen aggressiivisuus on luonneongelmista vakavin, mutta sen yleisyydestä ei tällä hetkellä ole tarkkaa kuvaa. Joku voi kokea terrierin terävyyden ja epäsosiaalisuuden samaa sukupuolta olevien koirien kanssa ongelmaksi, vaikka kyseessä on osin rotuominaisuus. Vehnäterrieri ei ole laumakoira siinä mielessä kuin esimerkiksi ajueina käytetyt rodut tai jotkut seurakoirat, ja samassa taloudessa asuvien varsinkin urosten rähinät ovat tavallisia. Kaikkien koirien tulee kuitenkin olla yhteiskuntakelpoisia, ja vehnäterrierinkin kuuluu olla vain puolustustahtoinen, ei hyökkäävä. Tätä rotumääritelmän korostaa. Näyttelykehässä vehnäterrierin käytöksen tuomaria kohtaan tulee olla ystävällistä, vähäisetkin vihaisuuden elkeet tulee rankaista arvostelussa.

Epäluuloisuus ja vahtiminen saattaa johtua suuren terävyyden ja puolustushalun yhdistymisestä herkkyyteen tai pehmeeseen. Tällöin koira voi reagoida liikaa ympäristöönsä (ja kuviteltuihin uhkiin) ja alkaa puolustaa itseään ja ”omaisuuttaan” jopa aggressiivisesti. Koira voi olla aggressiivinen myös ihmistä kohtaan. Luonnetesteissä ja –kuvauksissa liiallista aggressiivisuutta, kontaktin välttelyä, hillitsemätöntä puolustushalua tai jäljellejäävää hyökkäyshalua ei ole ilmennyt, joten tämän selvittämiseen tarvitaan tietoa käyttäytymisestä kotioloissa ja laajempaa luonteiden testausta.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

Yleisesti ottaen vehnäterrieri tunnetaan terveenä ja pitkäikäisenä rotuna. Lisääntyminen on ongelmaton, normaaliastutukset sujuvat yleensä hyvin ja nartut ovat hyviä synnyttäjiä. Pentuekoko on suhteellisen suuri; keskimäärin kuusi pentua. Lisääntymisongelmiin on suhtauduttava vakavasti, sillä ongelmaton lisääntyminen on tärkeää rodun elinvoimaisuuden kannalta.

Vehnäterrierillä on löydetty neljä oireiltaan samankaltaista vakavaa sairautta: PLE, PLN, PNP ja harvinaisimpana Addisonin tauti. Perinnöllistä munuaisvikaa (PNP) tavataan pennuilla ja hyvin nuorilla koirilla. Proteiinikatosairauksista PLN todetaan keskimäärin 6 vuoden iässä, PLE hieman nuorempana 4,5 vuoden iässä. Nämä sairaudet saattavat esiintyä myös rinnakkain samalla yksilöllä.

4.3.1 Suomessa vehnäterrierillä todetut merkittävät sairaudet

Vehnäterriereillä esiintyy perinnöllisiä sairauksia ja vikoja. Jalostusyksilön tulee olla vapaa perinnöllisistä sairauksista ja vioista, joita se ei myöskään tietävästi saa periytää. Seuraavia rodussamme esiintyviä perinnöllisiä sairauksia ja vikoja tulee erityisesti vastustaa:

Perinnöllinen munuaisvika (PNP/FN)

Perinnöllinen munuaisvika (progressiivinen nefropatia /familiaarinen nefropatia) on kuolemaan johtava perinnöllinen sairaus, jonka periytyvyyttä ei varmasti vielä tunneta, mutta sen epäillään mahdollisesti periytyvän kahden geeniparin mukana. Oireet ilmenevät yleensä 3 kk – 3 -vuotiailla koirilla, mutta joskus vasta 6 vuoden iässä. Oireita ovat lisääntynyt juominen ja virtsaaminen, oksentelu, laihuus ja laihtuminen, anemia, veri virtsassa, väsymys, pahanhajuinen hengitys, turvotus. Loppuvaiheen oireita ovat hermostuneisuus, kouristukset, kooma ja kuolema. Kaikkia mainittuja oireita ei välttämättä esiinny jokaisella koiralla.

Sairautta tutkitaan veri- ja virtsanäyttein. On kuitenkin huomattava, ettei oireita tai veriarvojen muutoksia aina ole ennen kuin munuaisista on tuhoutunut n. 70 %. Munuaisvikaisen koiran verinäytteessä urea, kreatiniini ja fosfori nousee, hemoglobiini laskee ja hematokriitti aluksi laskee, loppuvaiheessa nousee. Virtsanäytteen ominaispaino laskee ja valkuainen nousee. Kaikki arvot eivät välttämättä muutu jokaisella koiralla.

Kaikkien epäilyttävien oirein kuolleiden tai FN-epäilyn takia lopetettujen koirien munuaiset tulisi diagnoosin varmistamiseksi tutkia patologistesti. Rotuyhdistys korvaa haettaessa mm. ruumiinavaus- ja tutkimiskulut. Rotuyhdistys kirjaa ylös ja julkaisee säännöllisesti tietoonsa tulleet FN/PNP -tapaukset (ks. liite, kantajalistat), sekä seuraa tilannetta ulkomailla.

Sairaita, tunnettuja kantajia (sairaiden vanhempia tai jälkeläisiä) tai sairaiden täyssisaruksia ei tule käyttää jalostukseen. Tunnetun kantajan täyssisaruksia tai jälkeläisiä ei suositella jalostuskäyttöön, ainoastaan tarkoin harkituissa poikkeustapauksissa JTO:n kohdan 6.2 mukaisin perustein.

Sairaus on yhä varsin yleinen mm. Yhdysvalloissa ja tapauksia esiintyy yhä myös Ruotsissa. Tehokkaan ja huolellisesti suunnitellun jalostustyön ansiosta ei Suomessa ole patologistesti varmistettuja PNP -tapauksia tullut tietoon vuoden 1994 jälkeen, vaikka lähes kaikkien nykypäivän vehnäterriereiden sukulinjoista löytyykin varmoja kantajia. Sairauden kantajien tunnistamiseksi on kehitetty DNA -markkeritesti, joka

tunnistaa lähellä sairausgeenejä olevan ns. markkerin, siis ei itse sairausgeeniä. Siksi sen tulokset eivät ole yksiselitteisiä, eikä Suomessa ole tätä testiä käytetty.

Proteiinikato (PLE/PLN)

Proteiinikato suoliston tai munuaisten kautta (PLE/PLN) on yleistyvä sairaus vehnäterriereillä. Sairaus todetaan yleensä 4 – 6 vuoden iässä, mutta ei aina johda kuolemaan. Periytyvyydestä ei ole varmaa tietoa, mutta näyttää siltä, että itse sairaat yksilöt periyttävät sairautta keskimääräistä enemmän myös jälkeläisilleen. Sairauden vastustamista vaikeuttaa sairauden puhkeaminen myöhäisessä iässä. Sairaus on varsin tavallinen Yhdysvalloissa ja myös Suomessa ilmenee vuosittain muutama yksittäinen epäilty tai varmistettu tapaus, joilla on PLE ja/tai PLN:n kaltaisia oireita. Yhdysvalloissa, Pennsylvanian yliopistossa, on ollut jo useita vuosia käynnissä laaja PLE/PLN -tutkimusohjelma, jonka tuloksena toivotaan tulevaisuudessa saatavan tietoja sairauden periytyvyydestä ja sen hoidosta.

Nykytiedon valossa kaikki proteiinikatotapaukset eivät ole välttämättä geneettistä perua. Sairaudesta on olemassa eri muotoja, joista osa on geneettistä ja osa ympäristötekijöistä johtuvia. Uusimmat tutkimusmenetelmät mahdollistavat identifioimaan eri muodot. Sairauden eri muodot vaativat myös erilaisen hoidon. Oletetaan että PLE edeltää PLN-sirautta ja joko jatkuu tai laantuu PLN:n edetessä. Rinnakkaiset PLE/PLN -sairaudet ovat harvinaisia koirilla. (Littman, 1999)

PLE/PLN- sairaudessa elimistö menettää valkuaisaineita joko suoliston (PLE) tai munuaisten (PLN) kautta. PLE -sairauden syy on immuunivälitteinen monimutkainen reaktio, joka vaurioittaa suolistoa. Sairauden kuvaan kuuluu joskus myös keuhkoveritulppa tai haimatulehdus. Oireita ovat painon menetys, laihuus, oksentelu, ripuli, yleinen huonokuntoisuus ja neste elimistön onteloissa (esim. vatsaontelossa). PLE -sirautta voidaan hoitaa ruokavaliolla ja lääkkeillä.

Kuolemaan johtava PLN on vakavampi, sen oireita ovat edellä mainitun lisäksi PNP/FN -sairaudessakin tavattavat oireet kuten runsas juominen ja virtsaaminen, virtsamyrkytys, kooma, kouristukset ja kuolema. PLE tai PLN ei sinällään ole mikään yhtenäinen sairaus, ainoastaan oire. Syy suoliston ja munuaisten muutoksiin, joista oireet tulevat, voi olla eri koirilla erilainen. (Sarkanen)

Geneettiset heikkoudet liittyen rodun PLE/PLN -sairauksiin saattavat olla moninaisia. Sairauden puhkeaminen saattaa johtua ympäristötekijöistä, kuten ravinnosta tai infektiosta. Tämä saattaisi selittää taudin myöhäisen puhkeamisen keski-iässä tai sen jälkeen. Sairaus ei näin ollen välttämättä puhkeaisi, ts. genotyyppi jäisi paljastumatta, mikäli geneettisesti sairas koira ei altistuisi lainkaan ko. ympäristötekijöille. (Littman, 2010)

Sekä PLE että PLN on rajoitetusti hoidettavissa ruokavaliolla ja lääkityksellä. Etenkin PLE -siraat koirat ovat saattaneet tarkalla hoidolla saavuttaa lähes normaalin eliniän.

Jalostuksen kannalta yleisimmin vasta 4-6 vuoden iässä ilmenevä proteiinikato on hankala vastustaa, koska sairastuneita on saatettu ehtiä käyttää jo jalostukseen. Periytymismekanismeja ei edelleenkään tunneta, eikä geenitestiä kantajien seulomiseksi ole olemassa. Näyttää kuitenkin siltä, että sairaat yksilöt periyttävät sairautta keskimääräistä enemmän jälkeläisilleen. Lisäksi on roturisteytyksen² kautta todettu sairauden periytyvän myös osalle sairaan ja terveen, erierotuisen yksilön jälkeläisistä (Vaden, 2009). Näin ollen sairaan yksilön molempien vanhempien ei välttämättä tarvitsisi olla sairauden kantajia. Ennen geneettisen markkerin löytymistä periytymismekanismeja tuskin pystytään selvittämään. Suomessa

² vehnäterrieri – beagle risteytys Pohjois-Carolinan yliopistossa

meneillään olevan koirien geenitutkimushankkeeseen on toimitettu näytteitä tunnetuista proteiinikatoa sairastavista vehnäterriereistä, mutta toistaiseksi ei ole saatu mahdollisista tuloksista tietoa.

Koiraa, jolla on todettu PLE/PLN – sairauteen viittaavia oireita tai joka on jättänyt PLE/PLN – sairaan jälkeläisen ei tule käyttää jalostukseen. Tällaisen koiran jälkeläisten käyttöä siitokseen voidaan harkita kohdassa 6.2 mainituin ehdoin.

Proteiinikadon munuaismuodon seulonnan työkaluna käytetään ERD -virtsatestiä eli mikroalbuminuria - testiä (ks. liite ERD- ohje ja -lomake). Sen avulla voidaan löytää proteiinikatoon sairastuvat koirat jo aikaisessa vaiheessa, ennen oireiden ilmaantumista.

Edellä kuvattujen kaltaisia oireita sairastavat vehnäterrierit tulisi tutkia perusteellisesti. Epäilyttävien oirein kuolleet koirat tulisi diagnoosin varmistamiseksi tutkia patologisesti. Rotuyhdistys korvaa mm. ruumiinavaus- ja tutkimiskulut, mikäli vakuutus ei niitä korvaa. Rotuyhdistys kirjaa ylös ja julkaisee säännöllisesti tietoonsa tulleet diagnosoidut proteiinikatotapaukset (ks. liite, kantajalistat), sekä seuraa tilannetta ulkomailta.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö, lonkkaniveldysplasia (HD)

Lonkkaniveldysplasia on lonkkanivelen kasvuhäiriö, jossa reisiluun pään ja lantion lonkkamaljakko eivät sovi täydellisesti yhteen ja joka pahimmillaan rampauttaa koiran. Perityn taipumuksen lisäksi vian kehittymiseen ja sen vaikeusasteeseen vaikuttavat mm. ruokinta ja liikunta. Lonkkaniveldysplasia voi vaikeuttaa mm. harrastamista ja vaikea-asteisena se voi pahimmillaan rampauttaa koiran, jolloin liikkuminen on kivuliasta ja haittaa koiran elämää.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määrittellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelriikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiösuureen. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppele”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksahdeleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisellä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelriikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskivulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteen ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaskiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairiksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiösuunnan perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lappalainen)

Viimeisen viiden vuoden aikana Suomessa kuvatuista yksilöistä (Taulukko 8) 21,5 %:lla on tavattu lieviä tai keskivaikeita muutoksia lonkkanivelissä. D -lonkkaisen vehnäterrierin käyttöä jalostukseen ei suositella.

Taulukko 10. Vehnäterrierien lonkkakuvaustulokset 1991 – 2010 (KoiraNet)

	2006 - 2010		2001 - 2005		1996 - 2000		1991 - 1995	
A (terveet)	109	46,8 %	68	48,9 %	90	57,3 %	109	67,3 %
B (rajatap.)	74	31,7 %	37	26,7 %	37	23,6 %	36	22,2 %
C (lievä)	38	16,3 %	23	16,5 %	21	13,4 %	13	8,0 %
D (keskivaik.)	12	5,2 %	11	7,9 %	9	5,7 %	4	2,5 %
	233	100 %	139	100 %	157	100 %	162	100 %

Taulukko 11. Vehnäterrierien vuosittaiset lonkkakuvaustulokset 2006 – 2010 (KoiraNet)

Vehnat	2010	2009	2008	2007	2006	yht
A	23	23	24	19	20	109
B	12	20	19	13	10	74
C	6	7	12	8	5	38
D	2	2	1	5	2	12
kuvattuja	43	52	56	45	37	233
A+B	35	43	43	32	30	183
C+D	8	9	13	13	7	50
lonkkavika%	18,6	17,3	23,2	28,8	18,9	21,5

Silmäsairaudet

Etenevä verkkokalvon surkastuminen (PRA)

Etenevä verkkokalvon surkastuminen (PRA) johtaa vähitellen koiran sokeutumiseen verkkokalvon valoherkkien tappi- ja saivasolujen pikkuhiljaa rappeutuessa. Tämä perinnöllinen silmäpohjan sairaus ilmenee keski-ikäisellä tai vanhalla koiralla eli n. 5 – 8 -vuotiaana. Suomessa on tavattu muutama PRA-tapaus vehnäterriereillä, jotka ovat syntyneet 1970- ja 1980-luvulla. Viimeisin PRA-tapaus (epävirallinen) on vuodelta 1991.

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA on löydetty yli 100 rodulla ja näistä ainakin 22:lla mutaatio on voitu paikallistaa. Se voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen. Kliinisten oireiden ilmenemisikä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy vääränlaiseen näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua. Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon saivasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujen surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen mustuaiseen. PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokeakin koira voi pärjätä erittäin hyvin. Kokeellisesti koirille on käytetty geeniterapiaa näköhermosolujen perinnöllisessä sairaudessa, jossa periyttävä geeni on tunnettu. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Verkkokalvon sähköisessä tutkimuksessa (ERG) voidaan havaita muutoksia näköhermosoluissa jo ennen oftalmoskooppisessa tutkimuksessa nähtäviä selviä verkkokalvon rappeutumamuutoksia. (Vanhapelto, Lappalainen)

Perinnöllinen harmaakaihi

Kaihi tai harmaakaihi eli katarakta on silmän mykiön eli linssin tai sen kapselin samentuma. Eri koiraroduilla on erilaisia harmaakaihiyyppejä, kyseessä voi olla vain pieni samentuma joka ei etene, tai

koko mykiön samentumiseen ja sokeuteen johtava täydellinen kaihi. Myös ilmenemisikä vaihtelee roduttain. Perinnöllisyyden puolesta puhuu kaihin esiintyminen molemmissa silmissä, rodulle tyypillisessä paikassa ja tyypillisessä iässä ja on etenevä. Samantapaisten kaihiin esiintyminen sukulaisilla tukee perinnöllisyysoletusta. Suomessa on tavattu kuusi kaihitapausta vehnäterriereillä, jotka ovat syntyneet vuosina 1999, 2002. ja 2008. Lisäksi kaksi kaihitapausta on myöhemmin todettu SKL:n paneelissa terveiksi.

Perinnöllinen harmaakaihi eli hereditaarinen katarakta samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta voidaan mainita sokeritautiin liittyvä, hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä katarakta. Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi eli linssin kovettuminen vanhalla koiralla ei ole varsinainen kaihimuutos, vaan normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Näkökykyyn se ei vaikuta. Perinnöllinen kaihi voidaan todeta perinnöllisten silmätautiin varalta tehtävässä silmätutkimuksessa. Erityisen tärkeää kaihiin toteamisessa on viralliseen silmätutkimukseen kuuluva biomikroskooppitutkimus. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomentelmällä. Paras leikkaustulos saadaan, kun leikkaus tehdään ennen kuin kaihimuutos on täydellinen. Hoidon edellytyksenä on se, että silmänpohja on terve. Perinnöllinen katarakta voi esiintyä yhdessä PRA:n kanssa, yleensä PRA:han liittyä kuitenkin ns. toissijainen kaihi. (Vanhapelto, Lappalainen)

Silmien epämuodostuma ja mikroftalmia –syndrooma (MOA)

Vehnäterrierillä esiintyy synnynnäistä silmien epämuodostumaa: mikroftalmia- silmien epämuodostuma -syndroomaa, jota voidaan kutsua termillä MOA (Multiple ocular anomalies) tai ocular dysgenesis.

Tämän synnynnäisen epämuodostuman ilmenemismuoto vaihtelee, siihen liittyy mikroftalmia eli pienisilmäisyyttä. Silmässä voi olla useita erityyppisiä epämuodostumia ja kehityshäiriöitä esim. PPM³ ja koloboma⁴ ja kaihi. Lievissä tapauksissa silmämuna voi olla hieman normaalia pienempi tai pahimmillaan silmämunan normaalirakenteet puuttuvat lähes täysin. Lievissä tapauksissa koiran näkökyky voi olla normaali tai lähes normaali, vaikeissa tapauksissa koira voi olla täysin sokea. Ulkoisesti silmät voivat näyttää oudoilta, silmämuna normaalia pienemmältä. Koira saattaa ikään kuin katsoa kieroon eli valkuaista näkyy toiselta reunalta enemmän kuin toiselta. Lievät muutokset eivät kuitenkaan näy ulkoisesti.

Suomessa on tavattu samassa pentueessa kolme silmien epämuodostuma ja mikroftalmia -tapausta vuonna 2011. Tapauksia on esiintynyt rodussa myös muissa maissa.

Viimeisen viisivuotiskauden aikana on suoritettu 304 virallista silmätarkastusta, joissa on tavattu kaihiin lisäksi ylimääräisiä ripsiä: viidellä koiralla distichiasis ja kahdella ektooppinen cilija⁵. Lisäksi on tavattu yhdellä PHTVL/PHPV aste 1 ja neljällä avoin diagnoosi⁶ sekä kolmella PPM -avoin diagnoosi .

³ persistent pupillary membranes ovat synnynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa. Vakavimmat asteet, joissa jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, tai ovat kovin laajoja, voivat vaikuttaa näkökykyyn.

⁴ koloboma on kuoppa tai reikä jossain silmän rakenteessa, esim. näköhermon päässä, kovakalvolla tai iiriksessä, josta saattaa puuttua osa. Vaikutus näkökykyyn on usein vähäinen, mutta riippuu koloboman vakavuudesta

⁵ ylimääräiset ripset, jotka tulevat ulos joko normaalin ripsirivin sisäpuolelta luomen reunasta (distichiasis) tai luomen sisäpinnalta (ektooppinen cilija)

⁶ persistent hyperplastic tunica vasculosa lentis/persistent hyperplastic primary vitreous; linssin ja silmänpohjan välinen sikiöaikainen verisuoniverkosto ei surkastu normaalisti syntymän jälkeen. Löydös jaetaan vakavuudeltaan kuuteen asteeseen, joista aste 6 tarkoittaa sitä, että silmä on sokea. Lievimmässä asteessa (1) näkyy linssin takapinnalla ainoastaan pieniä pigmenttipisteitä, jotka eivät vaikuta näkökykyyn eivätkä muutokset pahene iän myötä

Taulukko 12. Viralliset silmätarkastukset 1996-2010 syntymävuoden mukaan (KoiraNet)

syntymä- vuosi	Tutkitut kpl	Tutkitut %	Terveet %	Kaihi	PHTVL/ PHPV
1996-2000	98	13,4	96	2	
2001-2005	196	23,4	94	3(4*)	
2006-2010	304	15,5**	93	1(2*)	1
yhteensä				6	1

*todettu SKL:n paneelissa terveeksi

**2009-2010 syntyneitä ei tilastointihetkellä ollut vielä tutkittu, 2006-2008 syntyneistä tutkittuja oli 24%

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriö aiheuttaa etujalan nivelkipuja ja ontumista sekä nivelrikkoa. Kyynärnivelen nivelrikko on koiralle lonkkien nivelrikkoa vakavampi, koska kaksi kolmannelta koiran painosta on etuosan varassa. Eri roduilla vaihtelevan tyyppisenä esiintyvän kasvuhäiriön periytymistä ei tarkkaan tunneta. Perinnöllisten tekijöiden lisäksi sen ilmenemiseen vaikuttaa mm. ruokinta. Vehnäterrierien kyynärniveliä on alettu laajemmin tutkia vasta viime vuosina. Tutkimukset ovat osoittautuneet tarpeellisiksi, koska lähes viidenneksellä tutkituista esiintyy kyynärnivelen kasvuhäiriötä, yleisimmin 1.asteen muutoksin.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Yksi näistä geeneistä saattaa olla ns. suurivaikutteinen geeni. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnissä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Toisin sanoen optimaalisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöllä, jolla on siihen perinnöllinen taipumus.

Kaikkissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat sekundaarisesta nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä aiheile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehitty yleensä aina jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koira yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisä.

Pohjoismaissa kyynärnivelen arviointi perustuu sekundaarisin nivelrikon merkkeihin. On huomattava, että jo 1. asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia. Ruotsissa kyynärnivelen kasvuhäiriö on vähentynyt roduissa, joissa kyynärniveliä kuvataan. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että siellä käytetään näissä roduissa jalostukseen vain vähän muita kuin kyynärnivelen suhteen terveitä koiria. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lappalainen)

Taulukko 13. Kyynärniveltutkimukset 1995-2010 (KoiraNet)

	Tutkitut kpl	0	1	2	3
2006-2010	98	82 %	16 %	2 %	0
2001-2005	18	78 %	22 %	0	0
yhteensä	116	81 %	17 %	2 %	0 %

Taulukko 14. Kyynärniveltutkimukset 2006-2010 (KoiraNet)

	2010		2009		2008		2007		2006		yhteensä	
aste 0	29	85 %	15	68 %	23	88 %	11	85 %	2	67 %	80	82 %
aste 1	5	15 %	5	23 %	3	12 %	2	15 %	1	33 %	16	16 %
aste 2	0	0%	2	9 %	0	0%	0	0%	0	0%	2	2 %
yhteensä	34	100%	22	100%	26	100%	13	100%	3	100%	98	100%

4.3.2 Muut perinnölliset sairaudet ja viat

Vehnäterriereille tehdään jonkin verran polvitarkastuksia, eikä näistä ole raportoitu ongelmia. Joitakin polvileikkauksia on kuitenkin tehty ja polviongelmat ovat käytännössä olleet esteenä esimerkiksi agility-harrastukselle.

Vehnäterriereillä on raportoitu mm. iho-ongelmia aiheuttavaa allergiaa tai atopiaa, virtsatiehyeiden kehityshäiriöitä, napa- ja nivustyriä sekä jonkin verran tavataan kapeaa alaleukaa (alakupmahampaat painuvat ikeniin) ja muita purentavikoja. Englannissa on raportoitu kuuroista vehnäterriereistä ja siellä tehdään jopa kuurousteistä pennuille. Satunnaisesti tavataan tavallisia, lieviä perinnöllisiä vikoja kuten kivesvikaa, hammas- ja pigmenttipuutoksia, häntämukia jne. Koira, jolla on jonkinlainen kehityshäiriö, epämuodostuma tai krooninen sairaus ei tule käyttää jalostukseen. Myöskään atopiaa tai allergiaa (toistuvia tai jatkuvia iho-oireita tai kutinaa) sairastavaa koira ei tule käyttää jalostukseen. Vaikeasteinen allergia ja atopia ovat vahvasti periytyviä.

Atopia

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koira ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atooppikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi iholla ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atooppikokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympäritys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atooppikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvittävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiategstin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito. (Menna)

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 15. Yleisimmät kuolinsyyt yht. 82 ilmoitetun tapauksen perusteella (KoiraNet)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
1. Vanhuus (luonnollinen t. lopetus)	14 vuotta 2 kuukautta	27 %
2. Kasvainsairaudet, syöpä	11 vuotta 6 kuukautta	24 %
3. Kuolinsyytä ei ilmoitettu	9 vuotta 5 kuukautta	18 %
4. Lopetus ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 3 kuukautta	7 %
5. Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriön vuoksi	5 vuotta 0 kuukautta	6 %
6. Muut syyt yhteensä		18 %
Kaikki syyt yhteensä (82 kpl)	11 vuotta 1 kuukautta	100 %

4.3.4 Lisääntyminen

Taulukko 16. Keskimääräinen pentuekoko. (KoiraNet)

2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996
6,2	6,5	6,6	6,5	6,3	6,2	6,2	6,7	6,7	5,6	5,8	5,6	6,3	4,9	5,4

Keskimääräinen pentuekoko 15 viime vuoden ajalta laskettuna on 6,1.

Pentujen syntymäpaino on yleensä n. 230 -300 g.

Rodussa ei ole raportoitu juurikaan astumis- tai tiinehtymisvaikeuksia. Emot ovat yleisesti ottaen hyviä synnyttäjiä ja hoitavat pentunsa hyvin. Pentukuolleisuutta esiintyy melko vähän, samoin kuin synnyttäjänsä vikoja ja epämuodostumia.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat piirteet

Kooltaan ja rakenteeltaan liioittelemattomana rotuna vehnäterrierillä ei ole anatomisia piirteitä, jotka altistaisivat rodun yksilöt sairauksille tai hyvinvointiongelmille. Rakenne ei myöskään vaikeuta luonnollista lisääntymistä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Vehnäterrieri on suhteellisen pitkäikäinen ja terve rotu. Keskeisimmät terveysongelmat liittyvät rodulla esiintyviin perinnöllisiin proteiinikato- ja munuaissairauksiin, jotka ovat seurausta ahtaasta linjasiitoksesta. Luusto- ja nivelsairauksia on jonkin verran, mutta suhteellisen kevytrakenteisen rodun käytännön elämässä näistä muodostuu harvoin ongelmia. Rodussa esiintyy myös jonkin verran allergiaa ja atopiaa. Ruoka-aineallergian ja proteiinikadon välistä yhteyttä on tutkittu, mutta niiden syy-seuraus suhteista ei ole varmuutta. (Vaden, 2000)

Lisääntymisessä ei rodulla ole mainittavia ongelmia.

4.4 Ulkomuoto

Vehnäterrierin olemusta voi parhaiten kuvata termeillä voimakas, sopusuhtainen ja kohtuullinen. Kaikki liioitellut piirteet ovat erittäin epätoivottuja. Sukupuolileiman tulee olla selvä.

Vehnäterrieri on keskikokoinen, lyhytrunkoinen ja hyvärakenteinen terrieri, joka antaa voimakkaan vaikutelman. Sopusuhtainen, piirteiltään neliömäinen vehnäterrieri ei saa olla liian korkea- eikä liian matalaraajainen. Vaikka vehnäterrieri saakin olla hieman korkeuttaan pidempi, se ei saa vaikuttaa pitkärunkoiselta. Missään tapauksessa ei saa pyrkiä kasvattamaan koiria, jotka ovat pituuttaan korkeampia, pystylapaisia, takaa ylikulmautuneita ja sipsuttavia askellukseltaan. Jo ääriarvoista tulee erottaa minkä rotuinen koira on kyseessä; vehnäterrieri ei saa näyttää vehnänväriseltä kerrynterrieriltä. Irlanninterrieriin verrattuna vehnäterrieri on huomattavan paljon vankempi rakenteeltaan.

Vehnäterrierin yksinkertainen karvapeite on yksi rodun tunnuspiirteistä ja sen tulee aikuisella koiralla olla runsasta ja silkkisen pehmeää ja sen tulee laskeutua eloisana, kiiltävänä ja laineikkaana. Vehnäterrieristä ei lähde karvaa. Oikeaa väriä voidaan kuvailla vaaleasta vehnänväristä lämpimään kullanpunaiseen vivahteeseen – sisältäen siis kaikki vehnänvärin sävyt. Aikuisen koiran yleissävyn tulee selvästi olla puhtaan vehnänvärinen, eikä se saa koskaan vaikuttaa ruskealta tai valkoiselta. Pennun turkissa sallitaan mustia tai harmaita karvoja, mutta aikuisen koiran turkin tulisi olla niistä puhdistunut. Karvapeite ei saa olla karkea eikä kähärä tai eloton ja pystyssä sojottava. Missään tapauksessa karva ei saa olla kiilloton, paksu, laadultaan villava tai pumpulimainen.

4.4.1 Rotumääritelmä

Hyväksytty FCI 25.4.2001 SKL-FKK

VEHNÄTERRIERI
(IRISH SOFT COATED WHEATEN TERRIER)
Alkuperämaa: Irlanti

KÄYTTÖTARKOITUS: Pientilallisilla oli tapana käyttää vehnäterriereitä vahinkoeläinten tappamiseen tai apunaan tilan töissä. Rotua käytettiin pitkään vaikeassa työssä mäyrien ja saukkojen metsästyksessä.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Vehnäterrierin historia on jokseenkin hämärän peitossa johtuen sen sukulaisuudesta muihin irlantilaisiin terrierirotuihin; vehnäterrieri on mahdollisesti vanhin näistä neljästä. "Pehmeäkarvaisista" koirista on olemassa kirjallisia mainintoja, joiden perusteella voidaan olettaa rodun olleen olemassa jo ainakin 200 vuotta. Niukoista todisteista huolimatta nykyisen irlanninterrierin ja vehnäterrierin sukulaisuus näyttää olleen tulosta harkituista jalostuskokeiluista. Vaatimattoman vehnäterrierin tausta lienee siis melko kirjava. Rodun pitkstä historiasta huolimatta Irlannin Kennelklubi hyväksyi sen virallisesti vasta vuonna 1937. Siitä lähtien rodun suosio on tasaisesti kasvanut, ja rotu on nykyisin hyvin tunnettu kautta maailman.

YLEISVAIKUTELMA: Kestävä ja toimielias. Lyhytrunkoinen ja hyvärakenteinen koira, joka antaa voimakkaan vaikutelman. Ei liian korkea- eikä liian matalaraajainen.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Eloisa, aktiivinen ja hyväluonteinen. Omistajiinsa erittäin kiintyvä ja uskollinen. Erittäin Hyvin älykäs. Luotettava ja uskollinen ystävä, joka on puolustustahtoinen olematta hyökkäävä.

PÄÄ: Kokonaisuudessaan voimakas, mutta ei karkea. Pitkä ja oikeassa suhteessa runkoon. Karvapeite on päässä saman väristä kuin rungossa.

KALLO-OSA: Korvien välistä tasainen ja suora, ei liian leveä.

OTSAPENGER: Selvä.

KIRSU: Hyvin kehittynyt ja väriltään musta.

KUONO-OSA: Ei saa olla kalloa pitempi.

LEUAT / HAMPAAT / PUREMENTA: Leuat ovat vahvat ja tehokkaat, hampaat suuret ja tasaisessa rivissä. Leikkaava tai tasapurenta, ei ala- eikä yläpurenta.

POSKET: Poskiluut eivät ole ulkonevat.

SILMÄT: Tummat tai tumman päihinänruskeat. Eivät liian suuret, eivätkä ulkonevat, oikein sijoittuneet.

KORVAT: Pienet tai keskikokoiset, kallon korkeudelta eteenpäin taittuneet. Tumma sävy korvan tyvessä aluskarvassa on sallittua, jopa tavallista, ja sitä peittää vaaleampi vehnänvärinen sävykeitinkarva. Korvat ovat koiran ainoa kohta, jossa aluskarvaa sallitaan. Ruusukorvat tai liian kevyet korvat ovat virheelliset.

KAULA: Kohtalaisen pitkä ja voimakas, ei löysää kaulanahkaa.

RUNKO: Ei liian pitkä. Etäisyys säästä hännäntyveen on suunnilleen sama kuin säkäkorkeus.

YLÄLINJA: Suora.

SELKÄ: Vahva ja suora.

LANNE: Lyhyt ja voimakas.

RINTAKEHÄ: Syvä; kylkiluut ovat selvästi kaareutuneet.

HÄNTÄ: Ylös kiinnittynyt, ei liian paksu; pystyasentoinen, typistetty häntä ei saa koskaan kaartua selän päälle.

Typistetään kolmasosa pituudesta; hännän tulee kuitenkin olla suhteessa kokonaisuuteen. (Huom. Suomessa typistyskielto.) Typistämätön häntä sallitaan.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat joka puolelta katsottuna täysin suorat. Ne ovat voimakasluustoiset ja lihaksikkaat.

LAVAT: Kuivat, viistot ja lihaksikkaat.

KÄPÄLÄT: Pienet ja tiiviit. Kynnet ovat mieluiten mustat, mutta muutkin tummat värit ovat sallittuja.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat hyvin kehittyneet ja voimakaslihaksiset.

REIDET: Vahvat ja lihaksikkaat.

POLVET: Kulmautuneet.

KINTEREET: Matalat, eivät ulko- eivätkä sisäkierteiset.

VÄLIJALAT: Kannukset tulee poistaa.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpäliät.

LIIKKEET: Etu- ja takaliikkeet ovat sekä edestä että takaa katsottuna suorat. Kynnärpäät ovat tiiviisti rungonmyötäiset. Sivusta katsottuna liikkeet ovat vapaat, vaivattomat ja tasapainoiset.

KARVAPEITE

KARVA: Yksinkertainen karvapeite. Karvanlaatu on pehmeän ja silkkinen tuntuinen, ei karhea. Nuoren koiran karvanlaatu on erilaista kuin aikuisen. Trimmaus on sallittua.

Trimmatut koirat: Karva on leikattu lyhyeksi kaulassa, rinnassa ja kallossa; se jätetään erityisen pitkäksi silmien yläpuolella ja leuan alla. Viikset ovat toivottavat. Raajoissa on runsas karvoitus. Rungossa karva leikataan koiran muotoja myötäileväksi, mutta ei liioitellusti. Hännän karvapeite leikataan lyhyeksi ja häntä muotoillaan kauniisti kapeneväksi.

Trimmaamattomat koirat: Pisimmilläänkään karvapeitteen pituus ei saa ylittää 13 senttimetriä. Karvapeite on pehmeää ja laineikasta tai loivasti kihartuvaa, siinä on silkkinen hohde. Missään tapauksessa karvapeite ei saa olla "pystyyn pöyhitty" kuten villakoiralla tai vanhallaenglanninlammaskoiralla. Edellä mainittu karvapeite on suuri virhe, sillä se antaa väärän kuvan rotutypistä. Pentujen karvapeitteeseen tulee arvostelussa kiinnittää erityistä huomiota, sillä yleensä pentukarva on erilaista kuin aikuisen koiran karvapeite. Se muuttuu useita kertoja sekä väriltään että laadultaan ennen aikuistumista ja on valmis tavallisesti 1,5 - 2,5 vuoden iässä.

Pennut: Pennuilla on harvoin syntyessään oikeanlaatuinen ja -värinen karvapeite. Ne ovat punertavia, harmahtavia ja joskus puhtaan vehnänvärisiä. Maski on yleensä musta. Toisinaan selkärangan kohdalla on musta selkäjuova tai rungossa karvojen kärki voi olla musta. Nämä tummat sävyt puhdistuvat pennun kasvaessa.

VÄRI: Puhdas vehnän väri, jonka sävyt voivat olla vaaleasta vehnänväristä kullanpunaiseen vivahteeseen.

KOKO JA PAINO

SÄKÄKORKEUS: Urokset 46 - 48 cm, nartut ovat hieman pienempiä.

PAINO: Urokset 18 - 20,5 kg, nartut ovat hieman kevyempiä.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellämainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

- hermostuneisuus ja vihaisuus

- muun värinen kuin musta kirsu

- ala- ja yläpurenta

- muu kuin puhtaan vehnänvärinen yleissävy aikuisen koiran karvapeitteessä.

HYLKÄVÄT VIRHEET:

- vihaisuus ja sairaalloiset piirteet

- keltaiset silmät
- kiilloton, paksu, laadultaan villava tai pumpulimainen karva
- valkoinen tai ruskea karvapeite

Koira, jolla on jokin hylkäävistä virheistä ei tulisi käyttää jalostukseen.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Karvapeite on vehnäterrierin tunnuspiirre ja siksi myös tärkeä. Vaikka karvan laatu on viime vuosina parantunut, on edelleen parantamisen varaa. Vain harvoin esiintyy näyttelyissä erinomaisia, silkkisiä ja kiiltäviä turkkeja - mutta toisaalta ei enää juurikaan esiinny korostuneen villavia tai kiharia turkkeja. Värissä on myös parannettavaa. Harmaata saattaa esiintyä vähemmän kuin ennen, mutta monet vehnät ovat tänä päivänä melko vaaleita. Tumma sävy korvissa on aika yleinen, mutta suuntaus on kohti vaaleampaa. Maksanvärisiä värivirheellisiä pentuja syntyy myös jonkin verran.

Osa vehnäterriereistä on liian matalaraajaisia. Koko on pienentynyt ja vastaa melko hyvin rotumääritelmää, mutta liian isoja uroksia sekä myös liian pieniä ja hentoja narttuja on edelleen. Sukupuolileima on joillakin uroksilla puutteellinen. Rintakehän pituus on useimmiten hyvä, mutta osalla liian vähäinen eikä tarpeeksi syvä. Ongelmia ovat myös liian suorat takaraajat ja alhainen hännäkiinnitys.

Terrierimäinen ilme on olennainen osa vehnäterrieriä. Tätä häiritsee liian isot ja roikkuvat korvat, joita edelleen esiintyy, vaikkakin entistä vähemmän. Pää on useimmilla melko hyvä, mutta on myös liian lyhyttä päätä, jossa karkea kallo yhdistyy hentoon kuonoon. Vehnäterrierillä kuuluu olla vahvat leuat ja myös tasapurenta on sallittu. Purentavikoja on jonkin verran. Alaetuhampaat ovat usein melko epätasaisessa rivissä. Etenkin alapurenta on edelleen melko tavallinen, kuten myös kapea alaleuka. Jopa yksittäisiä yläpurentoja esiintyy.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Vuosina 2006 -2009 rekisteröidyistä vehnäterriereistä 37 % on käynyt vähintään kerran näyttelyssä. Laatumaininnat ovat jakautuneet seuraavasti: HYL 0,5 %, T 0,5 %, H 13 %, EH 24 %, ERI 62 %. Jalostustarkastuksia ei ole järjestetty.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan tuhoeläinten tappamisessa ja tilan yleiskoirana ketterä liikkuminen oli tärkeä ominaisuus. Nykyisessä käytössään lenkki- ja harrastuskaverina tarvitaan edelleenkin tervettä ja kestävää liikkumista. Nykyvehnällä on edelleen terveen liikkumisen ja ketteryyden edellytyksenä oleva terve, liioittelematon rakenne.

4.4.4 Yhteenveto vehnäterrierin keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Rotu on viime vuosina kehittynyt yhtenäisempään suuntaan. Turkin laatu on parantunut. Hännät ovat pääosin hyviä. Tästä huolimatta rotu on edelleen melko epäyhtenäinen. Suurin osa rodun edustajista on ulkomuodollisesti keskinkertaisia. Ääripäiden koiria on vähän. Oikein huonoja, ei näyttelyissä juurikaan näy, mutta erityisen hyviä ei myöskään kovin paljoa.

Puutteita löytyy eniten päässä, ilmeessä, rintakehässä ja takaosan rakenteessa. Myös mittasuhteissa on parantamista. Liikkeet voisivat olla tehokkaammat. Kauhovat tai leveät etuliikkeet ja kinnerahtaat takaliikkeet ovat tavallisia. Terrierimäinen ryhti puuttuu usein, etenkin liikkeessä. Suora, leveä etuosa, jossa kyynärpäät eivät liity tiiviisti runkoon, saa aikaan kauhovat etuliikkeet. Jyrkkä lantio ja niukat kulmaukset aiheuttavat lyhyet jäykät takaliikkeet. Ääritapauksissa ylälinja köyristyy. Vehnäterrierillä tulee olla riittävät, liioittelemattomat ja tasapainoiset kulmaukset.

Säkäkorkeuden pitäminen rotumääritelmän sallimissa rajoissa saattaa aiheuttaa liian lyhyitä raajoja ja vääristyneitä mittasuhteita.

Vahva pää ja leveät leuat yhdistyvät usein tasapurentaan, joka voi myöhemmin mennä yli eli alapurennan puolelle. Myös hammasrivin tasaisuus kärsii. Terrierimäisen kapean pään ja leukojen ongelmana on alakulmahampaiden painuminen ikeniin.

Ns. paksun turkkityypin osuutta kannasta voidaan haluttaessa vähentää suhteellisen helposti sen ollessa väistynvä eli resessiivisesti periytyvä ominaisuus. Rotumääritelmän mukaisen ns. irlantilaisturkin omaavien vanhempien pentueeseen voi syntyä myös paksuturkkisia pentuja, jotka toisin sanoen ilmiasullaan ilmaisevat resessiivisen ominaisuuden. Tällöin molemmat vanhemmat kantavat perimässään paksua turkkityyppiä, vaikkei se niiden ilmiasussa näykään. Pelkästään irlantilaista turkkityyppiä saadaan, kun toinen vanhemmista on irlantilaisturkkinen ja vapaa resessiivisestä paksusta turkkityypistä, huolimatta siitä onko toinen osapuoli irlantilais- vai paksukarvainen. Mikäli molemmat vanhemmat ovat vapaita resessiivisestä turkkityypistä, on pentue kokonaan irlantilaisturkkinen eikä myöskään periytä paksua turkkia. Kaksi paksuturkkista voi saada ainoastaan paksuturkkisia jälkeläisiä.

Maksanvärinen kirsu on myös resessiivinen eli väistynvä ominaisuus⁷. Tullakseen esiin, maksaväriin tulee periytyä molemmilta vanhemmilta. Maksanvärigeeniä kantavat yksilöt ovat ilmiasultaan täysin normaaleja eli niillä on musta pigmentti kirsussa. Kantajat voidaan tunnistaa geenitestin⁸ avulla.

⁷ Genotyyppi BB = musta pigmentti, periyttää ainoastaan mustaa pigmenttiä, Bb = musta pigmentti, maksanväri piilevä, periyttää maksan väriä, bb = maksanvärinen pigmentti

⁸ esim. C128B Canine Coat and Nose Color Test, HealthGene

5 YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN 2007 - 2010 TOTEUTUMISESTA

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n vuosikokous hyväksyi rotujemme ensimmäisen jalostus-ohjesäännön 10.2.1991. Jalostusohjesääntöä tarkistettiin ja muutokset hyväksyttiin vuosi-kokouksessa 5.2.1994. Jalostuksen tavoiteohjelmat roduillemme vuosille 2002 – 2006 hyväksyttiin vuosikokouksessa 24.2.2002. Viimeisin jalostuksen tavoiteohjelma vehnäterrierille hyväksyttiin vuosikokouksessa 26.2.2006, Kennelliitossa 13.12.2006 ja astui voimaan 1.1.2007.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Taulukko 17. Urokset joilla on eniten jälkeläisiä sukupolven 2007-2010 aikana (KoiraNet)

#	Uros	syntymä- vuosi	pentueit a	pentuja	% -osuus	kumulat. %
1	Conall Von Der Schönen Lausitz (D)	2005	7	57	7,47	7
2	Dog Rose Gold Garibaldo (S)	2006	5	31	4,82	12
3	Brookdene Springsteen (FRA)	2001	4	30	4,67	17
4	Brookdene U.R For Karafill (FRA)	2003	5	30	4,67	22
5	Grebnello Be Gorgeous	2000	4	29	4,51	26
6	King Of Rock Kni-York (CZ)	2006	4	29	4,51	31
7	Jazz Dancer De Morrigan (NL)	2003	4	28	4,35	35
8	Röhvelin Blame It On Me	2003	5	22	3,42	38
9	Veinriver´s Legolas	2004	3	21	3,27	42
10	Villa Rosas Seanan (S)	2007	3	19	2,95	45
11	Mil Mear Geragold Yankee Cowboy (USA)	2007	3	19	2,95	48
12	Röhvelin Friendly Look	2004	2	16	2,49	50
13	Honeylee´s Lord Of My Heart (D)	2003	2	15	2,33	52
14	Boundary Oak Mercury	2004	3	15	2,33	55
15	Saffron-Spice (S)	2006	2	15	2,33	57

Liikakäytön raja 46 pentua (JTO 2011).

Käytettyjä uroksia on tarkastelujakson aikana (sukupolvi 2007 - 2010) 56 kpl. Tarkastelujakson aikana 57 % syntyneistä pennuista on 15 eniten käytetyn uroksen jälkeläisiä. Tarkastelujakson aikana 50 % syntyneistä pennuista on 12 eniten käytetyn uroksen jälkeläisiä.

Taulukko 18. 2007 -2010 eniten käytettyjen urosten jälkeläistilasto (KoiraNet)

Uros	synt- vuosi	Lonkat		Kyynärnivelet		Silmät	
		tutkittu %	sairas %	tutkittu %	sairas %	tutkittu %	sairas %
Conall Von Der Schönen Lausitz (D)	2005	17	45	16	0	21	0
Dog Rose Gold Garibaldo (S)	2006	6	0	3	0	3	0
Brookdene Springsteen (FRA)	2001	11	10	1	0	9	0
Brookdene U.R For Karafill (FRA)	2003	41	20	19	0	19	0
Grebello Be Gorgeous	2000	32	12	17	0	28	7
King Of Rock Kni-York (CZ)	2006	10	33	10	0	10	33
Jazz Dancer De Morrigan (NL)	2003	22	0	2	0	18	11
Röhvelin Blame It On Me	2003	9	0	9	0	0	0
Veinriver´s Legolas	2004	19	0	5	0	24	0
Villa Rosas Seanan (S)	2007	11	0	5	0	5	0
Mil Mear Geragold Yankee Cowboy (USA)	2007	0	0	0	0	0	0
Röhvelin Friendly Look	2004	10	0	5	0	10	0
Honeylee´s Lord Of My Heart (D)	2003	24	0	18	0	24	0
Boundary Oak Mercury	2004	33	20	0	0	33	0
Saffron-Spice (S)	2006	27	0	20	33	40	0

Jälkeläistilastossa on esitetty kunkin uroksen tutkittujen jälkeläisten osuus ko. uroksen jälkeläisten kokonaismäärästä. Sairaiden osuus on laskettu tutkittujen määrästä. Urokset, joiden jälkeläisillä on todettu lonkkavikaa ovat itse kaikki tervelonkkaisia. Tilastossa näkyvät silmätaudit ovat distichiasis; ylimääräiset ripset, jotka tulevat ulos normaalin ripsirivin sisäpuolelta luomen reunasta, (2) ja määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja(1).

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Matadorijalostuksen välttäminen	JTO:n suositus: yhdellä uroksella enintään kolme pentuetta vuodessa eikä sen jälkeläismäärä saisi ylittää 5 % rekisteröinneistä 10 vuoden jaksoissa.	Yhdelläkään uroksella vuosittainen pentuemäärä ei ole ylittynyt. Kymmenvuotiskaudella 2001-2010 yhden uroksen osuus >5% rekisteröinneistä (5,8%) Suositus on kuitenkin liian lievä ja mahdollistaa yksittäisten urosten liikakäytön.
Pyritään jalostusyhdistelmiin, joissa sukusiitosaste on alle 8 % ja näin pyritään saamaan myös keskimääräinen sukusiitosaste alle 8 %:n.	Sukusiitosasteen raja-arvo 10 % lasketaan 8 %:iin.	Keskimääräisen sukusiitosaste on ollut hieman yli tavoitteen (<9%), lukuun ottamatta vuotta 2008 (7,9%). Pitkän aikavälin kehityssuunta on ollut myönteinen.
Pyritään säilyttämään tilanne perinnöllisen munuaisvian suhteen hyvänä.	Jalostusyksilöiden tutkimussuositus, tutkimukset näkyvät pentuvälityksessä. PNP-kantajat julkaistaan Vuosikirjassa.	Tilanne on pysynyt hyvänä, uusia tapauksia ei ole tullut tietoon. Viimeiset tietoon tulleet tapaukset ovat 1980-luvun lopulla syntyneitä.
Perinnöllisen kaihin vastustaminen ja PRA:n osalta hyvän tilanteen säilyttäminen. Silmätutkittujen osuuden kasvattaminen.	Jalostusyksilöiden silmätutkimussuositus. Kaihitapauksiin kiinnitetty huomiota jalostuksen ohjauksessa, tieto tutkimuksista julkaistaan pentuvälityksessä. Joukkosilmätarkastusten järjestäminen, yli 8-vuotiaille maksuton tutkimus.	Vuosina 2007 - 2010 rekisteröidyistä jalostusyhdistelmistä valtaosassa (96 %) molempien vanhempien silmät on tutkittu. Tarkastelujaksolla 2002 -2005 vastaava luku oli 68%. Vuosina 2007-2010 rekisteröidyistä tutkituista vehnäterriereistä (yht 82) on todettu yksi kaihitapaus (1,2 %).
Proteiinikatosairauksien (PLE/PLN) vastustaminen	ERD –testi käyttöön. Jalostusyksilöiden tutkimussuositus, tutkimukset näkyvät pentuvälityksessä Jalostuksen ohjaus esim. jalostustiedustelut. Tutkimuskulujen korvaaminen omistajalle epäilyttävissä kuolemantapauksissa. Omistajat raportoivat vapaaehtoisesti sairaustapauksista jalostustoimikunnalle. PLE/PLN-tapaukset julkaistaan lehdessä ja Vuosikirjassa.	Sairaustilanne on pysynyt ennallaan; n. 0-2 uutta tapaus vuosittain. ERD –testin käyttö on lisääntynyt koko ajan.
Lonkaniveldysplasian vastustaminen	Lonkkatutkimussuositus jalostuskoirille, tutkimustulokset näkyvillä pentuvälityksessä. D-lonkkaisten jalostuskäyttöä harkittava tarkoin ja yhdistettävä vain A-lonkkaiseen	Vuosina 2007-2010 rekisteröidyistä yhdistelmistä 96% molemmat vanhemmat on tutkittu. C-D-lonkkaisten osuus on 19 % vuosina 2007 – 2010 rekisteröidyistä, tutkituista vehnäterriereistä. D-lonkkaista on käytetty 4 kertaa jalostukseen 2007-2010.
Pyritään kasvattamaan hyväluonteisia vehnäterriereitä, jotka sopeutuvat hyvin nykypäivän elämään ja soveltuvat monenlaiseen harrastustoimintaan.	Arkoja, hermostuneita tai aggressiivisia yksilöitä ei tule käyttää jalostukseen.	Luonneongelmia esiintyy. Vuoden 2010 kasvattajakyselyn vastauksissa huolestuneisuus luonneongelmista nousi esiin.
Säilyttää FCI:n 25.4.2001 hyväksymän rotumäärittelyn mukainen vehnäterrieri.	Suositus jalostusyksilön ulkomuodon tasosta; laatupalkinto EH näyttelyssä. Oman erikoisnäyttelyn järjestäminen vuosittain.	Rodun taso on Suomessa edelleen kohtalaisen hyvä. Valtaosa jalostukseen käytetyistä yksilöistä on palkittu näyttelyissä vähintään EH:lla.

JTO:n suositusten johdosta jalostuksen ulkopuolelle ei lonkkien osalta jäänyt yksikään tutkituista koirista JTO:n suositusten sallissa tuolloin myös D-lonkkaisten harkitun jalostuskäytön. Silmätarkastetuista 1,7 % jäi jalostuksen ulkopuolelle kaihin tai kaihiepäilyn vuoksi. Jalostussuositukset terveystutkimusten osalta eivät siis näin ollen ole olleet liian tiukkoja. Etenkin lonkkatulosten osalta on jalostussuosituksissa tiukentamisen varaa.

Silmätutkittuja alkavat olla jo lähes kaikki (97 %) kotimaiset jalostusyhdistelmät muutamaa poikkeusta lukuunottamatta. Tarkastelujaksolla (yht 100 pentuetta) on käytetty yhdeksässä pentueessa seitsemää eri ulkomaista urosta, joilta pääsääntöisesti puuttuu silmätutkimustulokset, tämä laskee tutkittujen yhdistelmien osuutta jonkin verran (88 %). Kaikista silmätutkituista löytyi tarkastelujaksolla neljä uutta kaihitapausta, joista kaksi todettiin myöhemmin SKL:n paneelissa terveiksi. Näistä kaksi oli vuosina 2007 – 2010 rekisteröityjä vehnäterriereitä, joista toinen todettiin SKL:n paneelissa terveeksi. Lisäksi löytyi yksi epäilyttävä kaihi. Tutkimuksia tehtiin yhteensä 280 kpl. Löytyneiden tapausten perusteella silmätutkimussuositus on yhä ajankohtainen.

Lonkkatilastojen mukaan n. 80 %:lla on terveet lonkat, vain pieni osa rodun kannasta on D –lonkkaisia. Koska jalostuksessa ei tulisi käyttää keskimääräistä huonompia yksilöitä, ei D –lonkkaisten jalostuskäytölle ole enää tarvetta eikä perusteita. Lonkkasuosituksia voidaan näin ollen tiukentaa entisestä. Kaikista jalostusyhdistelmistä on lonkkakuvattu 96%.

Näyttelyissä esitetyistä, 2007 - 2010 rekisteröidyistä vehnistä, 86% palkittiin vähintään laatupalkinnolla EH. Ulkomuotosuositus ei näin ollen jätä liikaa koiria jalostuksen ulkopuolelle, mutta sitä ei ole tarvetta myöskään tiukentaa.

Viimeaikaisten kyynärtutkimusten tulosten perusteella kyynärniveliä olisi syytä tutkia enemmän. Näin voidaan muodostaa tarkempi kokonaiskuva nykytilanteesta. Kyynärniveliä tutkiminen lonkkatutkimuksen yhteydessä on vaivatonta ja lisäkustannus koiran omistajalle jää vähäiseksi. JTO:n päivityksen yhteydessä on katsottu perustelluksi lisätä kyynärtutkimus osaksi jalostuskoirien suosituksia.

ERD- ja veri/virtsatutkimusten tulosten perusteella jalostuksen ulkopuolelle jääneiden osuutta ei voida arvioida, koska jalostustoimikunnalle omistajien vapaaehtoisesti toimittamat tulokset ovat lähes poikkeuksetta kunnossa, kun tutkimukset on tehty jalostusta varten.

6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Vehnäterrierin kasvatustyötä pyritään ohjaamaan niin, että jalostuksen tuloksena on tyypiltään rodunomainen, fyysisesti ja psyykkisesti terve vehnäterrieri. Rodun tulee jatkossakin pystyä täyttämään tehtävänsä miellyttävänä seurakoirana, jonka kanssa voi myös harrastaa monipuolisesti. Jalostuksen tavoitteet muodostavat yhdessä kokonaisuuden, johon rodun kasvatuksessa kokonaisvaltaisesti tulisi pyrkiä. Suurin painoarvo tulisi asettaa rodun terveysongelmista vakavimpien, perinnöllisen munuaisvian (PNP) ja proteiinikatosairauksien (PLN/PLE) vastustamiseen.

Tavoitteena jalostuksessa on jatkossakin välttää liiallista sukusiitosta sekä "matadorijalostusta" ja jatkuvasti pyrkiä siihen, että yksilöitä käytettäisiin mahdollisimman tasaisesti ja että mahdollisimman monet sukulinjat säilyisivät jalostuksessa. Tämän päivän jalostustyön tulee palvella tulevaisuuden jalostustyötä luomalla sille pohja, josta voidaan jatkaa ja pyrkiä eteenpäin.

Terveyden osalta pyritään säilyttämään hyvä tilanne perinnöllisen munuaisvian (PNP) ja silmätautiin (PRA:n kohdalla ennallaan sekä jatketaan lonkkaniveldysplasian (HD), proteiinikatosairauksien (PLN/PLE) ja perinnöllisen kaihin vastustamista mm. tutkimalla jalostusyksilöt em. sairauksien varalta jatkossakin. Lisäksi vastustetaan kyynärnivelen kasvuhäiriötä ottamalla uusi tutkimussuositus käyttöön.

Ulkomuodon osalta tavoitteena on säilyttää FCI:n 25.4.2001 hyväksymän rotumääritelmän mukainen vehnäterrieri. SKL:n 2.5.2002 hyväksymä rotumääritelmä on kaikilta osiltaan suora käänös voimassa olevasta irlantilaisesta rotumääritelmästä

Tavoitteet JTO –kaudelle 2011-2015:

- Rodun jalostuspohja laajenee, perinnöllistä vaihtelua säilyy tehokkaammin: sukupolvittainen isät/emät suhde kasvaa 0,65 -> 0,7
- Yksittäisen koiran jälkeläisten osuus pysyy alle 46, mikä tällä hetkellä vastaa 7 % neljän vuoden rekisteröinneistä.
- Sukusiitosaste saadaan laskemaan nykyisestä 9 % suosituksen mukaiseksi 8 %.
- Luonnetestattujen tai MH -kuvattujen osuus kasvaa 10 % -> 15 % rekisteröidyistä.
- C- ja D – lonkkaisten osuus tutkituista laskee 19 %.-> 15 % rekisteröidyistä.
- Silmätutkittujen osuus pysyy vähintään samana; 24 % rekisteröidyistä. Kaikilla suomalaisilla jalostusyksilöillä on terveet silmät.
- Kyynärnivelten osalta tutkittujen osuus kasvaa 12 % -> 20 % rekisteröidyistä. Lonkkakuvauksen yhteydessä tehdään aina myös kyynärtutkimus.

- Kaikille suomalaisille jalostusyksilöille on tehty ERD- tai veri/virtsatesti. Munuaistutkimuksissa käytetään alle 7-vuotiailla ensisijaisesti perinteisiä veri- ja virtsatestejä herkempää ERD –testiä.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Jalostuksessa pyritään käyttämään mahdollisimman korkealuokkaista jalostusmateriaalia ja siitosyhdistelmää suunniteltaessa tulee ottaa huomioon yksilöiden luonteenomaisuudet, ulkomuodolliset seikat sekä mahdolliset viat ja sairaudet. Kuitenkaan ei tule keskittyä liiaksi yksittäisiin kriteereihin vaan yksilöä sekä myös jalostusyhdistelmää on tarkasteltava kokonaisuutena. Jalostusarvoa määritettäessä kiinnitetään huomiota koiran oman laadun lisäksi myös sen lähisukulaisten sekä mahdollisten jälkeläisten laatuun. Jalostusyhdistelmää valitessa tulisi pyrkiä löytämään yksilöt, jotka täydentäisivät toisiaan; jos toisella on jokin selvä virhe, tulisi toisen olla siinä kohtaa virheetön. Tulee muistaa, että yksi uros ei sovi kaikille nartuille eikä kaikilla nartuilla suinkaan tarvitse teettää pentuja.

Jalostusyksilön tulee olla

- luonteeltaan rodunomainen
- tyypiltään ja rakenteeltaan rodunomainen
- vapaa vakavista perinnöllisistä sairauksista ja vioista, joita se ei myöskään tiettävästi periytä

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Jalostuksessa pyritään siihen, että yhdellä uroksella on enintään kaksi pentuetta vuodessa eikä sen elinikäinen jälkeläismäärä saisi ylittää 46 pentua, joka vastaa 7 % sukupolven (4 vuotta) rekisteröinnistä.

Jalostuksessa pyritään jalostusyhdistelmiin, joissa sukusiitosaste on alle 8 % kahdeksasta polvesta laskettuna. Näin pyritään saamaan myös keskimääräinen sukusiitosaste alle 8 %:n. Viiden sukupolven tarkastelussa voidaan nyrkkisääntönä pitää sitä, että sukusiitosasteen tulee olla alle 5 % ja sukutaulujen täydelliset (100 % esi-isistä tiedossa). Sukusiitoskertoimien laskennassa käytetään toistaiseksi Compuped -ohjelmaa tai vastaavaa. Olisi toivottavaa, että tulevaisuudessa olisi edellytykset siirtyä käyttämään Kennelliiton Koiranet -järjestelmää.

Käyttäytyminen ja luonne

Jalostuksessa tulee pyrkiä kasvattamaan hyväluonteisia vehnäterriereitä, jotka sopeutuvat hyvin nykypäivän elämään ja soveltuvat monenlaiseen harrastustoimintaan. Arkoja, hermostuneita tai aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen. Kasvattajien tulee myös kiinnittää huomiota pennun ostajien ohjaukseen vehnäterrierin kasvattamisessa yhteiskuntakelpoiseksi sekä mukavaksi perhekoiraksi, sillä se on vahvaluonteinen ja tarvitsee määrätietoisien kasvatusten pennusta pitäen. Lisätietojen keräämiseksi rodun luonteesta sekä ihanneprofiilin määrittelemiseksi on toivottavaa, että mahdollisimman moni koira luonnetestattaisiin tai MH-luonnekuvattaisiin. Erityisesti jalostusyksilöiden testaaminen olisi suositeltavaa. Suosituksen ehdotonta noudattamista jokaisen jalostusyksilön kohdalla on kuitenkin käytännön syistä toistaiseksi kohtuutonta vaatia

Terveys ja lisääntyminen

Seuraavia perinnöllisiä sairauksia ja vikoja tulee vastustaa vehnäterrierin jalostuksessa noudattamalla tässä mainittuja periaatteita

Yleinen terveydentila

Koiraa, jolla on jonkinlainen kehityshäiriö tai epämuodostuma tai krooninen sairaus tai allergiaa (ts. koiralla toistuvia tai jatkuvia iho-oireita tai kutinaa) ei tule käyttää jalostukseen.

Perinnöllinen munuaisdysplasia , juveniili nefropatia eli PNP

Jalostukseen käytettävien yksilöiden munuaisten toiminta tulee tutkia ERD-testillä (virtsan mikroalbuminuria) ja/tai veri- ja virtsanäyttein. Jos ERD -testi on negatiivinen, se riittää yksin. Jos testi on toistuvasti positiivinen, jalostustoimikunta ohjaa jatkotutkimuksien suhteen.

Sairaita, tunnettuja kantajia (sairaiden vanhempia tai sairaiden jälkeläisiä) tai sairaiden täyssisaruksia ei tule käyttää jalostukseen.

Tunnetun kantajan täyssisaruksia tai jälkeläisiä ei suositella jalostuskäyttöön. Jos ko. yksilö kuitenkin muilta ominaisuuksiltaan on niin erinomainen, että sitä halutaan käyttää siitokseen, olisi sitä harkiten käytettävä sellaisten linjojen kanssa, joissa tunnettuja kantajia ei esiinny lainkaan tai ainakaan aivan lähisukupolvissa. Tällaisia yhdistelmiä suunniteltaessa on erittäin suositeltavaa, että jalostustoimikuntaan otetaan yhteyttä, jotta voitaisiin selvittää yhdistelmän riskittömyys.

Proteiinikatosairaudet PLE/PLN

Jalostukseen käytettävien yksilöiden munuaisten toiminta tulee tutkia ERD-testillä (virtsan mikroalbuminuria) ja/tai veri- ja virtsanäyttein. Jos ERD-testi on negatiivinen, se riittää yksin. Jos testi on toistuvasti positiivinen, jalostustoimikunta ohjaa jatkotutkimuksien suhteen. Jalostukseen ei tule käyttää ruoka-aineallergisia sekä toistuvasti ripuloivia ja/tai oksentelevia yksilöitä.

Jalostukseen ei tule käyttää koiraa, jolla on todettu PLE/PLN –sairauteen viittaavia oireita tai joka on jättänyt PLE/PLN –sairaahan jälkeläisen. Tällaisen koiran jälkeläisten käyttöä siitokseen voidaan harkita edellyttäen, että ne ovat vähintään 3-vuotiaita ja

- koira on itse täysin terve (ei allergioita, kroonista ripulia/oksentelua, laihuutta, huonokarvaisuutta jne)
- koiran seuraavat laboratorioarvot ovat normaalit: veren munuaisarvot (urea, krea, fosfori), valkuaisarvot ja hemoglobiini sekä virtsan valkuainen ja ominaispaino ja ERD-testi on negatiivinen
- käyttö vain ulkosiitoksissa pyrkien siihen, että syntyvien pentujen vanhempien rekisterikirjassa ja kahdessa polvessa rekisterikirjan takana ei PLE/PLN -oireisen koiran esi-isiä esiinny toisen osapuolen puolella
- suunnitellun toisen osapuolen suvussa ei ole PLE/PLN -oireisia koiria.

Tällaisia yhdistelmiä suunniteltaessa on erittäin suositeltavaa, että jalostustoimikuntaan otetaan yhteyttä, jotta voitaisiin selvittää yhdistelmän riskittömyys.

Lonkkanivelen kehityshäiriö HD

Jalostukseen käytettävän yksilön tulee olla virallisesti lonkkakuvattu ja jalostuksessa tulee pyrkiä mahdollisimman tervelonkkaisiin yhdistelmiin. Koiraa, jolla on keskivaikea lonkkaniveldysplasia (D) tai vaikea-asteinen (E) lonkkaniveldysplasia ei tule käyttää jalostukseen. Käytettäessä jalostukseen koiraa, jolla on lievä (C) lonkkaniveldysplasia, olisi suositeltavaa astuttaa se lonkiltaan terveeseen (A) yksilön kanssa. Jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon paitsi jalostusyksilöiden vanhempien, isovanhempien jne. myös sisarusten sekä mahdollisten jälkeläisten lonkkakuvaustulokset.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Yhdistelmästä vähintään toisen vanhemmista tulee olla virallisesti tutkittu kyynärnivelten osalta ja tuloksen olla 0 (ei muutoksia). Mikäli jalostusyksilöllä on kyynärnivelistä 1. asteen muutokset, tulee se yhdistää kyynäriltään terveeseen (0) yksilöön. Tällöin yhdistelmän molempien osapuolten tulee siis olla tutkittuja.

Koiraa, jolla on 2. asteen muutokset tai huonommat, ei suositella jalostukseen. Suositus koskee vuonna 2011 tai myöhemmin syntyneitä koiria, joilla kyynärät voidaan tutkia lonkkatutkimuksen yhteydessä.

Etenevä verkkokalvon surkastuma PRA, perinnöllinen kaihi ja silmien epämuodostuma ja mikroftalmia –syndrooma MOA

Jalostukseen käytettävät yksilöt tulee olla silmätarkastettu. Silmätarkastustulos on voimassa 24 kk. Sairaita, tunnettuja kantajia (sairaiden vanhempia tai sairaiden jälkeläisiä) tai sairaiden täyssisaruksia ei tule käyttää jalostukseen.

Tunnetun kantajan täyssisaruksia tai jälkeläisiä ei suositella jalostuskäyttöön. Jos ko. yksilö kuitenkin muilta ominaisuuksiltaan on niin erinomainen, että sitä halutaan käyttää siitokseen, olisi sitä harkiten käytettävä sellaisten linjojen kanssa, joissa tunnettuja kantajia ei esiinny lainkaan tai ainakaan aivan lähisukupolvissa. Tällaisia yhdistelmiä suunniteltaessa on erittäin suositeltavaa, että jalostustoimikuntaan otetaan yhteyttä, jotta voitaisiin selvittää yhdistelmän riskittömyys.

Ulkomuoto

Ulkomuotojalostuksessa painopisteenä on rotumääritelmän mukaisen tyyppin ja koon säilyttäminen. Sukupuolileiman tulee olla selvä. Jalostuksella tulee pyrkiä kasvattamaan vehnäterriereitä, jotka pystyisivät liikkumaan rodunomaisesti eli yhdensuuntaisin, vaivattomin askelin vapaasti ja tasapainoisesti. Jalostuksella tulee pyrkiä kasvattamaan rodunomaisen karvapeitteen omaavia vehnäterriereitä, sillä tulee muistaa, että vehnänvärinen, silkkisen pehmeä ja kiiltävä karvapeite on rotuomaisuus, joka erottaa vehnäterrierin muista terriereistä. Jalostuksella tulee myös pyrkiä eroon epätasaisista purennoista, hammaspuutoksista sekä kapeista alaleuoista, joiden seurauksena alakulmahampaat painuvat ikeniin. Jalostukseen käytettävän yksilön tulee olla luonteeltaan, tyyppiltään sekä rakenteeltaan rodunomainen. On suositeltavaa, että se on palkittu näyttelyssä vähintään EH:lla eli on vähintään rotunsa erittäin hyvä edustaja.

Yhteenveto suosituksista

Jalostusyksilön tulee olla

- luonteeltaan rodunomainen; aggressiivisia ja arkoja ei tule käyttää jalostukseen
- tyyppiltään ja rakenteeltaan rodunomainen
- vapaa vakavista perinnöllisistä sairauksista ja vioista, joita se ei myöskään tiettävästi periytä

- Yhdellä uroksella saa olla enintään kaksi pentuetta vuodessa
- Uroksen elinikäinen jälkeläismäärä ei saisi ylittää 46 pentua, joka vastaa 7 % sukupolven (4 vuotta) rekisteröinnistä.
- Yhdistelmän sukusiitosaste on alle 8 % kahdeksasta polvesta laskettuna.
- Olisi suositeltavaa, että jalostukseen käytettävä yksilö olisi luonnetestattu tai MH-luonnekuvattu.
- Jalostukseen käytettävä yksilö tulee tutkia seuraavilta osin:
 - munuaistoiminta: ERD -virtsatesti; virtsan mikroalbuminuria, alle 7-vuotiaat jalostusyksilöt (ks. liite ERD-ohje ja -lomake) tai veri- ja virtsanäyttein. Nartulla tutkimustulos on voimassa 12 kk tutkimuspäivästä. Jalostusuros tulisi tutkia ennen jokaista astutusta (voimassa 12 kk) tai vaihtoehtoisesti 6 kk välein.
 - lonkkanivelen kehityshäiriö: lonkkatutkimus
 - kyynärnivelen kasvuhäiriö: kyynärniveltutkimus (koskee v. 2011 alkaen syntyneitä)
 - kaihi, PRA, silmien epämuodostuma ja mikroftalmia –syndrooma MOA
 - : silmätarkastus, voimassa 24 kk

- Terveystutkimusten tulosten on täytettävä seuraavat suositukset:
 - ERD- testi: negatiivinen tai veri- ja virtsatestin arvot ok
 - lonkkanivelet: A, B tai C; C-lonkkainen vain yhdistelmässä A- C
 - kyynärnivelet: aste 0 tai aste 1– 1-aste vain yhdistelmässä 0 - 1
 - silmätarkastus: ei osoita PRA / kaihi
- Näyttelyssä palkittu vähintään EH:lla eli on vähintään rotunsa erittäin hyvä edustaja.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rodun jalostuspohjan ylläpitämiseksi ja laajentamiseksi tiedotetaan perinnöllisen monimuotoisuuden merkityksestä sekä keinoista sen ylläpitoon. Tiedotuksella pyritään myös siihen, että sekä yksittäisten urosten omistajat että kasvattajat tiedostaisivat asian tärkeyden.

Yksittäisen koiran jälkeläisten osuutta seurataan vuosittain SKL:n jalostustietokannasta. JTO:n suositusta tiukennetaan elinikäisen ja vuosittaisen jälkeläismäärän suhteen.

Suksiitosasteen seuraamiseksi jalostustoimikunta jatkaa sukusiitoskertoimien laskemista yhdistelmiä suunniteltaessa, kertoimien tilastoimista sekä julkaisee vuosittaisen keskiarvon rotuyhdistyksen lehdessä.

Luonnetestattujen ja –kuvattujen osuutta pyritään kasvattamaan kannustamalla testaamiseen. Pentuvälilykseen lisätään näkyviin tieto vanhempien luonnetestistä / MH -luonnekuvauksesta. Rotuyhdistys järjestää vuosittain kaksi luonnetesti tai MH -luonnekuvaus tilaisuutta. Tiedotetaan luonteen tärkeydestä jalostuksessa mm. artikkelein K&V -lehdessä. Suositellaan etenkin jalostuskoirien luonnetestausta.

Lonkkavikaisten osuutta pyritään vähentämään JTO:n suosituksia kiristämällä. D -lonkkaisia tai huonompia ei saa käyttää jalostukseen ja C -lonkkainen tulee yhdistää A -lonkkaiseen. Vanhempien tutkimustulokset näkyvät pentuvälilyksessä.

Silmätutkittujen osuus pyritään pitämään vähintään nykyisellä tasolla järjestämällä edelleenkin joukkotarkastuksia. Vanhempien koirien tilannetta pyritään kartoittamaan tukemalla näiden osallistumista järjestettyihin joukkotarkastuksiin. Vanhempien tutkimustulokset näkyvät pentuvälilyksessä, huomioiden voimassaoloajat. Silmien epämuodostuma ja mikroftalmia –syndrooman (MOA) vastustaminen lisätään JTO:n suosituksiin.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön vastustaminen lisätään JTO:n suosituksiin ja otetaan käyttöön asteittain. Koska vaatimus on uusi, ei tutkimustulosta edellytetä ennen vuotta 2011 syntyneiden koirien osalta. Jatkossa kannustetaan tekemään kyynärtutkimus lonkkatutkimuksen yhteydessä. Tutkimustulos laitetaan näkyviin pentuvälilyksessä.

ERD -testin osuutta munuaistutkimuksissa pyritään kasvattamaan lisäämällä tiedotusta. ERD -ohje ja –lomake on lisätty JTO:n liitteeksi, lisäksi ne ovat saatavilla rotuyhdistyksen verkkosivuilla. Tutkimustulos laitetaan näkyviin pentuvälilyksessä, huomioiden voimassaoloajat.

Rodun koirien ominaisuuksia (esim. käyttäytyminen, terveys) pyritään kartoittamaan jäsenistölle suunnattujen kyselyiden avulla.

Rodun ominaisuuksista ja tilasta, jalostustavoitteista ja suosituksista pyritään tiedottamaan rotujärjestön lehdessä, verkkosivuilla sekä jäsenistölle ja kasvattajille järjestettävissä koulutustilaisuuksissa.

Uusien kasvattajien ohjaus on suositeltavaa ennen ensimmäistä pentuetta: kennelnimihakemuksen rotujärjestön lausunnon antamisen yhteydessä hakijalle toimitetaan rodun JTO.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Populaatio

Vahvuudet: Rotu on melko yleinen Suomessa ja kanta vakaa

Heikkoudet: Tehollisen populaation pieni koko

Mahdollisuudet: Tuontikoirien sekä ulkomaisten urosten käytön lisääntynyt määrä, lisää eri uroksia jalostuskäyttöön, uusia aktiivisia kasvattajia.

Uhat: Populaatio pienenee entisestään, muutama vanha kasvattaja on lopettanut, rekisteröinnit saattavat pitkällä aikavälillä kääntyä laskuun.

Varautuminen: pyritään nostamaan isä – emä suhdetta

Luonne ja käyttäytyminen

Vahvuudet: valtaosa koirista hyväluonteisia, oikealla kasvatuksella ei yleensä ongelmia ilmene

Heikkoudet: vehnäterrieri ei sovi kaikille, käytösongelmia esiintyy

Mahdollisuudet: käytetään hyväksi luonnetestausten ja -kuvausten tuloksia

Uhat: luonne- ja käytösongelmat lisääntyvät

Varautuminen: luonnetestausten- ja kuvausten osuuden kasvattaminen, pennunostajien tarkka valinta ja ohjaus

Terveys

Vahvuudet: Terve rotu. Avoimuus terveysasioissa. Kasvattajien valveutuneisuus ja aktiivisuus.

Heikkoudet: Perinnölliset sairaudet, erityisesti PNP, PLE/PLN

Mahdollisuudet: Löydetään PLE/PLN:n periytymismekanismi ja keino PNP- sekä PLE/PLN -kantajien tunnistamiseksi

Uhat: Sairaudet yleistyvät entisestään; kaikissa maissa ei olla yhtä avoimia. Allergiat ja atopia yleistyvät.

Varautuminen: Tutkitaan jalostuskoirat suositusten mukaisesti. Ylläpidetään listaa PNP, PLE/PLN – tapauksista. Pyritään ohjaamaan kasvattajia riskien tunnistamisessa.

Rakenne

Vahvuudet: Rodussa ei esiinny liioiteltuja piirteitä. Vakavia rakennevikoja esiintyy hyvin vähän. Turkin laatu on parantunut.

Heikkoudet: Tyypin epäyhtenäisyys. Purentaviat melko yleisiä. Liikkeissä parantamisen varaa.

Mahdollisuudet: Kasvattajien välinen yhteistyö.

Uhat: Kapea geenikanta vähentää mahdollisuuksia kehittää ulkomuotoa ja rakennetta.

Varautuminen: Ulkomuototuomarikoulutus. Tiedotuksen lisääminen.

Rodun markkinapotentiaali

Vahvuudet: Rodulla on hyvä maine. Moni vehnänomistaja haluaa uudelleen saman rotuisen. Nartut ovat kysytyjä.

Heikkoudet: Rodun, etenkin urosten, kysyntä on ehkä vähentynyt. Tarjonta ylittää ajoittain kysynnän. Rotu ei sovi kaikille.

Mahdollisuudet: Pentujen kasvatus pysyy vastuullisena. On edelleen suhteellisen helppoa löytää hyvät kodit varsinkin narttupennuille. Kiinnittämällä huomiota etenkin luonteeseen ja käyttöominaisuuksiin löydetään jatkossakin potentiaalisia hyviä koteja.

Uhat: Rodun kysyntä laskee edelleen. Pentuja myydään sopimattomiin koteihin, jolloin mm. käytösongelmat lisääntyvät.

Varautuminen: Pidetään rodun maine hyvänä panostamalla etenkin luonteeseen ja terveyteen sekä pennunostajien ohjaamiseen.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Jalostustoimikunta seuraa jatkuvasti rodun tilannetta, jolloin rotua uhkaaviin ongelmiin voidaan ajoissa tarttua. Kasvattajia pyritään opastamaan julkaisemalla säännöllisesti rotua koskevaa tietoa ja järjestämällä jatkossakin kasvattajapäiviä, luentotilaisuuksia, seminaareja tms.

Jalostustoimikunta vastaa jalostusneuvontapyyntöihin ja antaa tarvittaessa jalostuksellista neuvontaa. Jalostustoimikunta kerää myös tietoja (mm. rekisteröinnit, tutkimustulokset) ja kokoaa niistä tilastoja, julkaisee kirjoituksia ja tilastoja rotuyhdistyksen julkaisuissa. Kennelliiton jalostustietokantaa pyritään hyödyntämään mahdollisimman paljon mm. tilastojen kokoamisessa. Lisäksi jalostustoimikunta kerää ja julkaisee ko. tietokannasta puuttuvia jalostuksen kannalta olennaisia tietoja mm. ERD-/veri-/virtsatetien tulokset, PLE/PLN- ja PNP -tapaukset.

Suksiitokertoimien laskeminen Kennelliiton jalostustietokannassa on valitettavasti tällä hetkellä sukutaulujen puutteellisuuden vuoksi ongelmallista. Tuontikoirien sukupolvien määrä on Kennelliiton järjestelmässä riittämätön vertailukelpoisen ja luotettavan tiedon saamiseksi. Tämän vuoksi pyritään edelleen ylläpitämään rotujärjestön omaa tietokantaa ja laskemaan siitä Compuped- tai vastaavalla ohjelmalla mahdollisimman täydellisiä 8-sukupolven kertoimia. Olisi toivottavaa, että Kennelliiton järjestelmässä olevien sukutaulujen täydentämistä kehitettäisiin, jotta kasvattajat itse pystyisivät tietokannan kautta laskemaan luotettavia, tarpeeksi kattavia sukusiitokertoimia.

Jalostustoimikunta järjestää myös jalostus- ja kasvattajapäiviä sekä erilaisia luentoja. Lisäksi jalostustoimikunta pyrkii seuraamaan rodun tilannetta muualla maailmassa pitämällä yhteyttä ulkomaille.. Jalostustoimikunta seuraa tämän jalostuksen tavoiteohjelman ajanmukaisuutta vuosittain ja tekee tarvittaessa muutosehdotuksia.

Pyritään tukemaan osallistumista silmätarkastuksiin.

Pyritään tukemaan DNA-verinäytteiden keräämistä geenitutkimusta varten.

Pyritään järjestämään vuosittain kaksi luonnestesti- ja MH –luonnekuvaus tilaisuutta.

Pyritään järjestämään ennen seuraavaan JTO-päivitystä kysely jäsenistölle rodun luonteen, käyttäytymisen ja yleisen terveystilanteen kartoittamiseksi.

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma pyritään pitämään rodun kehityksen tasalla ja se tarkistetaan vähintään viiden vuoden välein yhdistyksen vuosikokouksessa.

Jalostustoimikunta kerää tietoa ja kokoaa niistä tilastoja sekä julkaisee näitä rotujärjestön julkaisuissa. Jalostustoimikunta seuraa tilannetta myös KoiraNet -jalostustietojärjestelmän avulla.

7. LÄHTEET

Beskrivningsprotokoll MH. Irish Soft Coated Wheaten Terrier. Julkaisija: Genetica. [www-dokumentti]
http://www.genetica.se/_mh_data/softcoated.pdf

Compuped/sukusiitoskertoimet.

Geenitestejä / maksanväri HealthGene: <http://www.healthgene.com/>. Laboklin:
<http://www.laboklin.de/>

Holmes, Maureen. The Soft Coated Wheaten Terrier.

International Breeder´s Seminar 7.4.2008 Tukholma. Julkaisija: International Wheaten´s Breeder Group.
[www-dokumentti] <http://www.wheatenbreedersgroup.com/presentations/presentations2008.html>

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry .Vehnäterrierin jalostuksen tavoiteohjelma 2002 – 2006.

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry . Vehnäterrierin jalostuksen tavoiteohjelma 2007 – 2010.

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n arkisto

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n www-sivut. <http://www.kerryvehna.net/>

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n Käsikirja 1995.

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n Vuosikirjat 1993 - 2007.

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n Terveyskysely 2003 (yht. 400 vehnäterrieriä).

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n Kasvattajakysely 2005 (yht. 19 vehnäkasvattajaa).

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n Kasvattajakysely 2010 (yht. 11 vehnäkasvattajaa).

Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n Symposium 2010.

KoiraNet-jalostustietojärjestelmä.

Lappalainen, Anu. Kynärnivelen kasvuhäiriöt. Julkaisija Suomen Kennelliitto. [www-dokumentti]
www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/lonkkanivel.htm

Lappalainen, Anu. Lonkkanivelen kasvuhäiriö. Julkaisija Suomen Kennelliitto. [www-dokumentti]
www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/lonkkanivel.htm

Littman, Meryl P. Wheaten Terrier PLE-PLN. Benchmarks Septempber 1999.

Littman, Meryl P. Learning More About PLN in Wheatens. Benchmarks December 2010.

Luonnetestitulokset 2001 – 2010

Menna, Nina. Koiran atopia. Julkaisija Suomen Kennelliitto. [www-dokumentti]
www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/atopia.htm

MH-Rapport Alla Raser med över 30 MH-beskrivna hundar. 2009-04-02. (Ruotsissa MH -kuvattujen vehnäterriereiden ja muiden rotujen keskiarvot) Julkaisija: Genetica. [www-dokumentti]
http://www.genetica.se/_mh_data/4_mh-medeltal.pdf;

MH -tulokset 2007 – 2010

Mäki, Katariina. Perimän monimuotoisuus ja jalostuspohja. Julkaisija Suomen Kennelliitto. [www-dokumentti] <http://www.kennelliitto.fi/Fl/jalostusjakasvatus/artikkelit/monimuotoisuus.htm>

Mäki, Katariina. Sukusiitos. Julkaisija Suomen Kennelliitto. [www-dokumentti]
<http://www.kennelliitto.fi/Fl/jalostusjakasvatus/artikkelit/sukusiitos.htm>

Mäki, Katariina. Tehollinen populaatiokoko. Julkaisija Suomen Kennelliitto. [www-dokumentti]
http://www.kennelliitto.fi/Fl/jalostusjakasvatus/artikkelit/tehollinen_populaatiokoko.htm

Sarkanen, Marjukka. Perinnölliset ja muut roduille tyypilliset sairaudet kerryn- ja vehnäterrierillä. Julkaisija: Kerry- ja vehnäterrierikerho ry, Käsikirja 1995.

Soft Coated Wheaten Club of America. Wheat Health. www-sivut:
<http://www.scwtca.org/health/index.htm>

Soft Coated Wheaten Club of Great Britain. Breed Handbook. 2000

Svenska Wheaten Terrier Klubb. www-sivut http://www.swtk.se/swtk_2/

The Agria Study on Wheat Health in Sweden. Julkaisija: International Wheatens Breeder Group. [www-dokumentti] <http://www.wheatenbreedersgroup.com/Agria.pdf>

Vilken mentalbeskrivnings-profil ska den perfekta wheaten terriern ha? Julkaisija: Svenska Wheaten Terrier Klubb. 2008. [www-dokumentti]
http://www.swtk.se/swtk_2/flik3/dokument/Idealprofil2008.pdf

Vaden, Shelly. What have we learned from the colony dogs? North Carolina State University College of Veterinary Medicine www.colonydogs.org, 2009

Vaden, Shelly. Do Food Allergies Cause PLE/PLN in Soft Coated Wheaten Terriers? Benchmarks 28.4 (March 2000) : ss.20-21

Vanhapelto, Päivi. Lappalainen, Anu. Yleisimmät perinnölliset silmäsairaudet. Julkaisija Suomen Kennelliitto. [www-dokumentti]
www.kennelliitto.fi/Fl/jalostusjakasvatus/artikkelit/Silm.sairauksista.htm

8. LIITTEET

Liite 1. Kasvattajaa, koiran kauppa, yms. koskevat määräykset ja ohjeet

1. Ohjeita nartun omistajalle

Ennen kuin nartulla teetetään pennut, tulee tarkoin harkita täyttääkö narttu tämän jalostuksen tavoiteohjelman mukaiset jalostusvaatimukset.

Nartun tulee pentujen syntyessä olla iältään vähintään 2-vuotias ja korkeintaan 8-vuotias, nartun fyysinen kunto huomioon ottaen. Ensimmäisiä pentuja ei nartulla tule teettää enää yli viisivuotiaana.

Penikointivälin tulee olla vähintään 10 kuukautta SKL:n koirarekisteriohjeen mukaisesti eikä poikkeuslupa-anomuksia tule puoltaa kuin erittäin painavista syistä.

2. Ohjeita uroksen omistajalle

Urosta ei tule käyttää jalostukseen ellei se täytä jalostuksen tavoiteohjelman vaatimuksia. Uroksen omistajan ei tule antaa urostaan jalostukseen nartuille, jotka eivät täytä tavoiteohjelman vaatimuksia.

Uroksella ei tulisi olla kuin enintään kaksi pentuetta vuodessa ja mikäli sitä käytetään siitokseen usean vuoden ajan, tulisi määrän olla tätäkin pienempi. Uroksen elinikäinen jälkeläisten määrä ei saisi ylittää 7 % sukupolven, eli neljän vuoden, rekisteröintimäärästä.

3. Kasvattajan vastuu ja koiran kauppa

Luovutettaessa pennun tulee olla vähintään 7 viikon ikäinen.

Kasvattajan tulee pentuja myydessään käyttää SKL:n Sopimus koiran kaupasta -lomaketta ja hänen tulee kertoa pennun ostajalle rodun erityispiirteistä sekä rodussa esiintyvistä perinnöllisistä sairauksista ja vioista.

Kasvattajan tulee muistaa, että vaikka vehnäterrieri tunnetaan "allergiaystävällisenä" rotuna, ei se kuitenkaan ole mikään tae siitä, että se sopisi allergiaperheisiin. Allergia voi puhjeta myöhemmin ja varsinkaan koira-allergikolle ei tule suositella minkäänlaisen koiran ottamista.

Kasvattajan tulee antaa riittävät - mieluiten kirjalliset - ohjeet rodunomaisesta hoidosta (mm. turkinhoito) ja ruokinnasta sekä pennun kasvattamisesta yhteiskuntakelpoiseksi mukavaksi perhekoiraksi.

4. Muut säännökset

Kasvatustyössä tulee kaikissa asioissa noudattaa Suomen Kennelliiton yleisiä ohjeita ja määräyksiä.

Tämän lisäksi Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n jäsen noudattakoon rotujärjestön säännöksiä ja ohjeita.

Liite 2.

Jalostustoimikunnan ylläpitämät sairaus- ja kantajarekisterit: FN/PNP, PLE/PLN, MOA

Perinnölliset sairaudet, joita ei toistaiseksi kirjata KoiraNet – järjestelmään, päivitetty 1.12.2011

Vehniä perinnöllistä munuaisvikaa (PNP) periyttävät kantajat

Koska tämän munuaisvian periytyvyyttä tutkineet ovat päätyneet olettamukseen, että PNP periytyy resessiivisesti, on seuraavia yksilöitä pidettävä PNP:n kantajina, sillä niiden jälkeläisiä on kuollut perinnölliseen munuaisvikaan. Kuolinsyy on varmistettu patologistesti.

Suomessa syntyneet / Born in Finland:

Honeycoat's Applepie s. 16.4.1981 (Major Wheat Klipper - Major Wheat Osprey)
Major Wheat Barcarole s. 28.1.1983 (Maddalo Jubilee Prince - Major Wheat Geraldine)
Major Wheat Chardas s. 9.9.1971 (Farden Flanagan - Geijes Wheaten Anne)
Major Wheat Esmond s. 13.2.1973 (Fuscus - Geijes Wheaten Anne) Ruotsissa
Major Wheat Fine Fuzz s. 2.4.1985 (Valken Whirlybird - Major Wheat Yellow-Rose)
Major Wheat Hero Ine s.27.4.1986 (Valken Whirlybird - Major Wheat Yellow-Rose)
Major Wheat Robinson s.2.5.1980 (Maddalo Jubilee Prince - Major Wheat Geraldine)
Major Wheat Scimitar s. 7.10.1980 (Major Wheat Kilimandzaro - Maddalo Jubilee Princess)
Major Wheat Spearhead s. 7.10.1980 (Major Wheat Kilimandzaro - Maddalo Jubilee Princess) Norjassa
Major Wheat Yellow-Rose s. 25.2.1982 (Maddalo Jubilee Prince - Major Wheat Geraldine)
Soft-Air King s. 17.4.1986 (Lontree's Lucky Star - Soft-Air Apricot)
Teinikedon Hahtuva s. 1.4.1990 (Sentence Coming-Star - Teinikedon Katinka)
Teinikedon Huntupilvi s. 14.8.1986 (Lontree's Lucky Star - Teinikedon Orhea)
Teinikedon Hurrikaani s. 14.8.1986 (Lontree's Lucky Star - Teinikedon Orhea)
Teinikedon Kumppani s. 25.2.1982 (Maddalo Jubilee Prince - Teinikedon Gina) Ruotsissa
Teinikedon Osaaja s. 28.6.1983 (Maddalo Jubilee Prince - Teinikedon Gina) Ruotsissa
Teinikedon Partahuisku s. 14.7.1983 (Maddalo Jubilee Prince - Teinikedon Entententen)
Teinikedon Sanavalmis s. 15.3.1989 (Sentence Coming-Star - Teinikedon Auguuri)
Teinikedon Taalari s. 27.1.1985 (Lontree's Lucky Star - Teinikedon Katinka)
Teinikedon Uijatar s. 12.3.1989 (Sentence Coming-Star - Teinikedon Liuhaparta)

Tuonnit Suomeen:

Maddalo Jubilee Prince (u) (GB/FIN) s. 5.7.1977 (Clonhill Caesar - Finchwood Allgold)

Raportoidut PLE/PLN –tapaukset Suomessa

Suomalaiset vehnäterrierit, joilla on todettu PLE ja/tai PLN:n kaltaisia oireita.

Brenmoor's Formula One s. 4.5.1991 (Honeylee's Chevis Regal - Brenmoor's Alpha Phalfa) PLE
Boundary Oak Auriol s. 30.8.1992 (Brenmoor's Formula One - Wheatstone Pandora)
Grebello Dazzling Dawn s. 12.7.2002 diagnoosi 12/2010 (Elovainion Cosmos – Wildwheat's Pearl) PLN
Jollywheat's Amiral s. 13.1.1996 .k 4/2005 (Major Wheat D's Tough Guy - Wheatstone Roxanne) PLN
Kaapelinkulman Josefin s. 27.9.2004 (Windisle Don Hugo – Wildwheat's Hope N Magic) PLE
Kastanja s. 30.8.2002 k. 30.9.2009 (Yonsabalene Jose-Porto – Nellie) PLN
Prombter Ronja s. 21.1.1993 (Andover Hoot Done It - Teinikedon Yllyke)
Prombter Savannah s. 15.9.1994 (Legacy Walkaway Joe - Wheatstone Sheena)
Röhvelin Funny Lilly s. 13.10.1997 (Fairylakes He's A Real Swede - Gleanngay Lil Light O'Mine)
Röhvelin Sister Lucky s. 2.1.2002 k. 3/2009 (Röhvelin Mighty Surprise – Enjoy Best Colour) PLN
Sandmarks Armada s. 29.12.2000 k. 4/2005 (Wildwheat's Morris – Sandmarks Windy) PLN
Sandmarks Zero s. 23.8.1998 k. 12.6.2009 (Red Devil De Morrigan – Sandmarks Unique) PLN
Secret Line's Quick-Witted s. 19.8.1996 k. 23.2.2006 (Major Wheat Rainbows Brite – Whisper Hey Jude) PLN
Soft-Air Storm s. 9.4.1992 (Milis Light Keeper - Soft-Air Rosita)
Sunny Pearls Arnold Around s. 21.7.1998 k. 3/2007 (Armagh Alister vom Sennhues – Merry Blue Mirabella) PLN
Teinikedon Imanne s. 7.4.1990 (Sentence Coming-Star - Teinikedon Liuhaparta)
Teinikedon Patriarkka s. 8.12.1993 (Fairylakes He's A Real Swede – Teinikedon Ravakka)
Teinikedon Uhkea s. 27.1.1985 (Teinikedon Partahuisku - Teinikedon Bamara)
Wheat Hill's Emerald Drop s. 19.4.1998 k. 12/2008 (Red Devil De Morrigan – Wheat Hill's Charming Pixie) PLE
Wheatstone Terminator s. 10.8.1992 (Andover Hoot Done It - Teinikedon Taalia)
Wildwheat's Ibril s. 27.1. 1992 (Andover Hoot Done It - Wheatstone Nataalia)
Wildwheat's Merlin s. 14.2.1997 k. 2004 (Red Devil de Morrigan – Wildwheat's Ginger Gilda)
Wonderspike's Sophie s. 25.5.1999 k. 2/2005 (Wheatstone Denzel – Wonderspike's Elmyra) PLN

Raportoidut MOA-tapaukset Suomessa

Geijes E-pentueen 3 pentua (ei rek.) s. 21.5.2011 (Geijes Cullen – Geijes Aquinna) diagnoosi 6/2011

Liite 3. Vehnäterrierin ERD-ohje

Vehnäterrierin proteiinikadon vastainen testi perustuu Jalostuksen tavoiteohjelman (JTO) suositukseen ja on näin ollen vapaaehtoinen, mutta erittäin suositeltava kaikille jalostukseen käytettäville vehnäterriereille. Testaaminen ei perustu PEVISAAN.

Testaaminen on tärkeä työkalu erityisesti proteiinikadon vastaisessa työskentelyssä. Tämän vuoksi jalostustoimikunta toivoo, että mahdollisimman moni koira testattaisiin ennen jalostuskäyttöä..

ERD-virtsatestiä eli mikroalbuminuria-testiä käytetään vehnäterrierien proteiinikadon munuaismuodon (PLN) seulontaan. Sen avulla voidaan löytää proteiinikatoon sairastuvat koirat jo aikaisessa vaiheessa. Proteiinikato on pahimmassa tapauksessa kuolemaan johtava perinnöllinen sairaus, jossa proteiinit karkaavat kehosta suoliston ja/tai munuaisten kautta. Aikainen diagnoosi on keskeinen sairauden hoidossa, sillä aikaisella ja oikealla hoidolla saatetaan saada proteiinikadon oireita pysymään kurissa. Aikainen diagnoosi on myös tärkeä koiran jalostuskäyttöä ajatellen, tämän vuoksi ERD-testiä suositellaan alle 7-vuotiaille koirille ennen jalostuskäyttöä. ERD- testiin sisältyy kuitenkin virhelähteitä; muusta syystä kuin PLN:stä johtuvia positiivisia tuloksia voi tulla mm. yli 7 - 8 vuotiaille koirilla sekä koirilla, joilla on korkea verenpaine, jokin tulehdussairaus tai juoksuaika. ERD-testillä ei myöskään voida diagnosoida proteiinikadon suolistomuotoa (PLE).

Suosituksena on ensisijaisesti ERD:n määrittäminen virtsasta, mutta jos tämä ei ole käytännössä mahdollista, voidaan tehdä veritesti (proteiinit, urea, krea) ja mielellään myös ns. "perinteinen" virtsatesti (ks. Vehnäterrierien PNP- ja PLE/PLN - seulontalomake).

Näytteenottokäytäntöjen vaihdellessa eläinlääkärikohtaisesti olisi yllätysten välttämiseksi hyvä etukäteen tiedustella, miten ko eläinlääkäri menettelee näytteenottoon liittyen.

Jalostustoimikunta ei edellytä testattavien koirien tunnistusmerkintöjen tarkistamista. Koska testi on suositusluontoinen ja vapaaehtoinen, katsotaan omistajan vakuutuksen riittävän osoittamaan, että näyte/testitulokset on peräisin ko. koirasta.

Testituloksen raportoimiseen jalostustoimikunnalle käytetään ERD-virtsatutkimuslomaketta. Lomakkeen voi tulostaa rotujärjestön kotisivuilta kohdasta Jalostus / lomakkeet. Täytetty lomake toimitetaan jalostustoimikunnan sihteerille. Lomakkeen allekirjoittamalla omistaja antaa suostumuksensa testituloksen julkaisemiseen mm. rotujärjestön julkaisuissa ja pentuvälilyksessä.

**Liite 4. E.R.D early renal damage (mikroalbuminuria) -virtsatutkimuslomake
Vehnäterrierien PLN-seulonta**

Koira

Nimi

Rek. nro

Syntymäaika

<input type="text"/>	uros	☐	narttu	☐
----------------------	------	--------------------------	--------	--------------------------

Omistaja

Osoite

Postinumero ja -paikka

Puhelin

Paikka ja-aika

<input type="text"/>	/ 20
----------------------	------

Omistajan allekirjoitus:

Eläinlääkärin allekirjoitus tai näytteen tutkinut laboratorio:

Eläinlääkärin nimi ja nro

Näytteenottotapa

Omistaja tuonut näytteen ja vakuuttaa sen olevan ko. koiran.

Näyte otettu vastaanotolla ja TM tarkistettu

ERD-testitulokset

negatiivinen

low pos

medium pos

high pos

very high pos

Täytetty lomake postitetaan omistajalle ja jalostustoimikunnalle
osoitteeseen:

Satu Weckman

Uotilantie 5

12700 Loppi

Liite 5. Kerry- ja vehnäterrierikerho ry:n korvaamat geeniverinäytteet:

Perinnölliset silmäsairaudet

Perinnöllistä silmäsairautta (PRA, kaihi, silmien epämuodostuma- ja mikroftalmia-syndrooma MOA) sairastavilta kerryn- tai vehnäterriereiltä tulisi ottaa geeniverinäyte. Kerry- ja vehnäterrieri korvaa geeniverinäytteen kulut edellyttäen että koiran tiedot annetaan rotujärjestön käyttöön. Korvaushakemus toimitetaan jalostustoimikunnan sihteerille. Hakemukseen liitetään kopio virallisesta silmätutkimuslomakkeesta, lasku ja kuitti maksetusta geeninäytteestä korvausta hakevan yhteys- ja tilitietoineen.

Proteiinikato (PLE/PLN) ja perinnöllinen munuaisvika (PNP/FN)

Epäiltäessä vehnäterrierillä PLE/PLN -proteiinikatosairautta tai perinnöllistä munuaisvikaa (PNP/FN) Kerry- ja vehnäterrierikerho suosittelee geeniverinäytteen ottamista välittömästi. Mikäli eläinlääkäri epäilee vehnäterrierillä mahdollista proteiinikatoa tai perinnöllistä munuaisvikaa, otetaan muiden tutkimusten ohella geeniverinäyte toimitettavaksi Hannes Lohen DNA-pankkiin. Verinäytteen läheteessä on oltava maininta sairausepäilystä/sairaudesta. Kerry- ja vehnäterrieri kerho korvaa geeniverinäytteen kulut edellyttäen että koiran tiedot annetaan rotujärjestön käyttöön. Korvaushakemus toimitetaan jalostustoimikunnan sihteerille. Hakemukseen liitetään eläinlääkärin lausunto, lasku ja kuitti maksetusta geeninäytteestä korvausta hakevan yhteys- ja tilitietoineen.

HUOM. Koiralla ei tarvitse olla varmistettua PLE/PLN -diagnoosia, eläinlääkärin epäily on riittävä peruste DNA-näytteen ottoon. Näin ollaan ajoissa liikkeellä, mutta kuitenkin vasta varmennetun diagnoosin kautta geeninäytettä voidaan hyödyntää. On siis tärkeää, että kaikki epäilyt saadaan lopullisesti varmennettua jalostustoimikunnalta saatavien ohjeiden mukaisesti. Tällöin myös tarvittavat tutkimus- ja avauskulut (ruumiinavaus ja patologin lausunto) korvataan.

Liite 6. Yhteenveto jalostussuosituksista

Jalostusyksilön tulee olla

- luonteeltaan rodunomainen
- tyypiltään ja rakenteeltaan rodunomainen
- vapaa vakavista perinnöllisistä sairauksista ja vioista, joita se ei myöskään tiettävästi periytä

- Yhdellä uroksella saa olla enintään kaksi pentuetta vuodessa

- Uroksen elinikäinen jälkeläismäärä ei saisi ylittää 46 pentua, joka vastaa 7 % sukupolven (4 vuotta) rekisteröinneistä.

- Yhdistelmän sukusiitosaste on alle 8 % kahdeksasta polvesta laskettuna.

- Olisi suositeltavaa, että jalostukseen käytettävä yksilö olisi luonnetestattu tai MH-luonnekuvattu.

- Jalostukseen käytettävä yksilö tulee tutkia seuraavilta osin:

munuaistoiminta: ERD -virtsatesti; virtsan mikroalbuminuria, alle 7-vuotiaat jalostusyksilöt (ks. liite ERD-ohje ja -lomake) tai veri- ja virtsanäyttein. Nartulla tutkimustulos on voimassa 12 kk tutkimuspäivästä. Jalostusuroso tulisi tutkia ennen jokaista astutusta (voimassa 12 kk) tai vaihtoehtoisesti 6 kk välein.

- lonkkanivelen kehityshäiriö: lonkkatutkimus

- kyynärnivelen kasvuhäiriö: kyynärniveltutkimus (koskee v. 2011 alkaen syntyneitä)

- kaihi, PRA ja **MOA**; silmien epämuodostuma ja mikroftalmia -syndrooma: silmätarkastus, voimassa 24 kk

-Terveystutkimusten tulosten on täytettävä seuraavat suositukset:

- ERD- testi: negatiivinen tai veri- ja virtsatestin arvot ok

- lonkkanivelet: A, B tai C; C-lonkkainen vain yhdistelmässä A- C

- kyynärnivelet: aste 0 tai aste 1– 1-aste vain yhdistelmässä 0 - 1

- silmätarkastus: ei osoita PRA / kaihi

- Näyttelyssä palkittu vähintään EH:lla eli on vähintään rotunsa erittäin hyvä edustaja.

Uusi suositus

Muutettu suositus